www.e-rara.ch

Incipit vocabularius sive expositio terminorum utriusque iuris

Iodocus

Paris, [31.X.1476]

Zentralbibliothek Solothurn

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-136179

[S.]

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

¶Roſtrum.dicitur forus cauſarum vbi cauſe tenentur vel tractantur
¶Rudera ſunt ea que eiciuntur de menibus diſcuſſis vel a domo mū
data cum ſcobis vt fragmenta lapidū vel demolimenta cementorū vel
folia fauille vel pulueres.

¶Rumor.ſecundū ſpe.de notorio crimine eſt particularis aſſertio vel
inſinuatio ex ſola ſuſpitione et incerto auctore proueniens.c.ſuper eo
de eo qui cong.cōſang.vx.ſue.et hic minus probat ꝙ̃ fama quia famā
eſt cōmunis aſſertio.rumor vero cum pauci aliquid nō tamē publice di
cunt et ideo non probat ſed ſolam ſuſpitionē et preſumptōꝫ inducit.

¶Ruſticani ſunt idē quod ruſtici.C.de ruſti.li.xi.et ruſticitati percē
dum eſt C.de teſta.l.fi.in prin.et.l.ex quacunq̧.ff.ſi quis in ius vo.
non ie.Et dixit do.catho circa.l.prealle.quod cōſuetudo ruſticorū eſt
vt non equitent ergo expenſe in factis alicuius pro equitatu nō debēt
eis refici vt eſt glo.in.l.idemq̧.§.idem labeo.ff.mandati.Item in l.
ſeruus.ii.ff.de le.iii.vbi.glo.ꝙ ruſtici non vtuntur panibus albis ſed
groſſo et alliis caſio et cepis et fabis et non pulliſ vel aliis cibariis deli
catis ſecundū accur.ibidē.C.de epiſ.audi.l.iudices.

¶Ruſtica predia require ſupra predia.

¶Rura ceſa ſunt que ceduntur vel eruuntur.ff.de ac.emp.l.ſi fun=
dus.§.ſi rupta.

¶Rurſus/ideſt iterū vel quocienſcunq̧.et ſignificat prout ſignifica=
tum propriū vel aliud mediū ſignificare declarat.ver.gra.teſtator reli
quit alicui decē et ſi perdiderit rurſus ei reliquit dicit tex.ꝙ non am=
plius ꝙ̃ ſemel poſtꝙ̃ perdiderit eſt iuuandus.Et ſic dictio rurſus aliquā
do verificatur in vna vice.l.fideicōmiſſa.§.ſi quis.ff.de le.iii.ratio qꝫ
niſi ſic ſignificaret heres grauaretur ſepius nouā quātitatem preſtādo
quod nō eſt veriſimile teſtatorem voluiſſe ꝛc.¶Et tantum de R

SAccularii.dicuntur qui vetitas artes exercētes ex ſac
culo partim ſubducunt et partim ſubtrahunt vel diſ
trahunt vt.ff.de cōtra or.cri.in ru.

Acra que ſunt.Require ſupra res ſacre.

Acrariū.eſt locus in quo ſacra ponuntur.

Acer locus.dicitur q̄ manꝫ ſacer etiā dirupto edificō

¶Sacrū oraculū.dicitur reſcriptū imperatoris quod orādo quis im=
petrauit vel eſt idē ꝙ reſcriptū vt ſupra de littera R in ver.reſcriptū.

¶ Sacramentum. eſt ſacre rei ſignum. et qualiter differant ſacramentum. ſignum. ſacrificiū. et miſterium. probatur. i. q. i. multi de conſe. diſt. ii. ſacrificium et. c. ſignum. Et nota quod ſacramentorum veritatem quidam dicūt nō eſſe apud hereticos. xxiiii. q. i. ſciſma. i. q. i. extra eccleſiam. hugo tamen dicit ꝙ heretici habent veritatē ſacramentorum ſed non executionē eorū de conſe. diſt. iiii. ſicut in ſacramentis. et notatur. i. q. i. qui perfectionem et. c. dominus et. xix. diſt. c. ii. Item ad ſacramentū dignitatis ſcꝫ ordinis tantū digni. ſine crimine. ſine infamia et irregularitate admittuntur. ratio quia illud ſacramentū non ſolum propter ſe ſed etiam propter alios ſuſcipitur. i. q. i. §. apparet. Alia autem liberius conferuntur quia propter ſe tantū recipiuntur et effecto eorum eſt vt talia ſint accipientibus qualia corde et conſcientia ſumuntur vt in. §. prealle. et qualia ſunt ſacramenta reiterabilia et que nō nota de ſacra. rei ſuper rubri.

¶ Sacra annotatio dicitur reſcriptum quod imperator proprio mētis motu alicui indulget conſtituens ſecundum preces illius aliquid fieri vel non fieri. vi. ſupra reſcriptum.

¶ Sacrificiū. dicitur quaſi ſacrum factum quia prece miſtica conſecratur pro nobis in memoria dominice paſſionis. i. q. i. c. multi.

¶ Sacerdos hoc nomine intelliguntur quandoqꝫ inferiores et nomine clericorū ſuperiores et componitur ex dictionibus greca doys / ideſt datio et latina ſacer vt. xxi. diſt. cleros ſicut enim rex a regendo / ſic ſacerdos a ſacrificando dictus eſt. et ſacerdotes gentiliū dicebantur flamines q̃ſi filamīes a filo ꝙ gerebant ī capite in ſignū ſacerdotii et aliq̄ fuerūt prothoflamines vt ī. c. cleros. prealle. et nota ꝙ ſacerdos debet eſſe prudens triplici peritia / ſcꝫ ſacra ſcriptura / ad ſubditorū animas informandas. xxxvi. diſt. c. ii. §. ecce. c. ſi quis et per to. ergo in eccleſia metropolitana tenentur doctores theologie. Secundo in ſeculari ſcientia vt ſciat diſcernere verū a falſo et viam habeat ad ſcientias pietatis maxime ad triuium non ad delectationē vel ad voluptatē ſcilicet ad quadruuiū vt xxxvii. diſt. § cur ergo et. §. ſed econtra et. c. turbat. et ergo in cathedralibus eccleſiis haberi debent magiſtri artiū liberaliū magis ad triuium q̃ꝫ quadruuiū docendū. cuius ratio patet ſupra. et. xxxvii. diſ. ſi q̄s grāmaticam / vbi dicitur in fi. grāmaticorū aūt doctrina poteſt etiā proficere ad vitam dum fuerint meliores in vſu aſſumpte. et ſic etiam auctores gentiles legi poſſunt dum bonum ibi repertum ad bonos vſus

conuerſatur quia bonū eſt/non quia illi dixerunt.c. turbat preal.et ſic
paulus ſepius in ſuis epiſtoliſ inſerit aliquid ex poetis vt in epiſtola ad
tytum illud epimenidis.cretenſes male beſtie pigri cordis.et ad corin.
ſepe bonos mores corrumpunt colloquia praua.et hiero.inſerit verſꝰ
virgilii.c.nunꝙ de conſe.diſt.v.et auctoritates galieni et ypocratis.e.
diſ.ne tales.etiā auguſtiꝰ vtitur verſibus lucani,c.nec mirū circa prin.
xxvi.q.v.ſed de legibus et phiſica vide.c.ſuper ſpecula.ne cle.vel mo
Tertio in ſecularibus negociis quia etiam temporalia debet ſubditis
miniſtrare et neceſſitatē patientibus vt.xxxix.diſt.per totū et.lxxvi.
diſt.c.fratrem et.c niſi de renunti.

¶Sacerdotes in diuinis eloquiis aliquādo dii aliquādo angeli vocan=
tur.et a regibus ſunt honorandi non iudicandi dicente conſtantino im
peratore dignum non eſt vt nos iudicemus deos.xi.q.i ſacerdotibus
etiam ſumitur ſacerdos quandoqꝫ in malo.C.de male et mathe.l.nul=
lus aruſpex vbi ponitur pro incantatore.

¶Sacrilegiū.dicitur quaſi ſacrū ledens vel quaſi ſacrum legens/ideſt
furans de quo.xvii.q.iiii.per totū et maxime in.c.quiſquis ad fi. et ē
crimen mixtū vt ſupra dictum eſt de crimine vide bonā glo.in.c.ſunt
qui opes.xvii.q.iiii.vbi dantur deſcriptiones ſacrilegii et pena cōmit=
tentis ipſum et melius in.c.ſacrilegiū.e.q.in glo.i.

¶Sanguinis minutio neceſſaria eſt ad morbum euitandū in multum
repletis.ſecundū ypocratē.de conſe.diſ.v.ne tales.vbi hieronymus cō
mendat cibi parcitatē et reprehendit guloſitatē oſtendens cōmoda par
citatis et incommoda guloſitatis.et de ſanguinis minutione dicitur in
c.cum ad monaſteriū de ſta.mona.vbi poteſt concedi carnium eius mo
nacho minuenti.et ibi fran.de ſa alle.vin.dicentem reuelatum per an
gelum ꝙ qui minuit decima tertia februarii nō morietur illo anno ex
febrili diſtēperantia.et dicit ꝙ propter hoc aliqui faciunt ſe minui etiā
non indigētes quo nihil ſtultius eſſe poteſt quia minutione vita decur
tatur et ſenſus viſus maxime offenditur hec ſabrella ibi.

¶Sagina ſunt quedam herbe quas legati populi romani portabant
inter locutores pacis quia nemo illas herbas portantes ledebat ſicut
delegati grecorū qui ſolebant ea que vocantur celitia terre.ff.de.re.di
ui.in ru.

¶Salarium.eſt vectigal domiciliorū dictum quaſi ſolariū a nomine
ſolum eo ꝙ redditur et impeditur pro ſolo nomine penſionis alias po=

nitur pro premio vel pro mercede laboris pro remuneratione vt ſala
riū aduocatorum.
¶ Salubris. dicitur quaſi ſalutis vber ſecundum glo. in cle. dudum de
ſepul.
¶ Saluiaria. dicuntur ea que dantur pro ſale. Etiam dicuntur porto=
ria Require ſupra portorium.
¶ Saltus tus tui. eſt denſitas altarū arborū. et dicitur nemuſ raras la
tens arbores vbi fere canes et venatores ſaliunt. vnde. Eſt nemus ſal=
tus ſalientis dicitur actus. Et dicitur a ſalio is. eo ꝙ exiliat in altum et
in ſublime conſurgat ſecundū yſi. li. xiiii. c. vi. et inde venit fundus ſal
tuenſis. C. de fun. patri et ſaltuen. li. xi. etiam dicuntur talia loca vina
ria et foreſte. vt in cle. ne in agro. de ſta. mo. et eſt duplex ſaltus ſcilicet
ybernus et eſtiuus.
¶ Salgamum ſecundū hug. eſt idem ꝙ cultura dictum a ſaluo vel ſali
ce et gamus nuptie vel gama mulier quia propter talia fiunt culture
ſcilicet maxime propter mulieres vt in rub C. e. ti. li. xii.
¶ Sanctio dicitur proprie illa conſtitutio. vel lex contra quā ſi factum
fuerit pena irrogatur et imponitur vt notatur. iii. diſt. in ſum. et capi
tur quandoqꝫ late vt in prohe. cle. no. io. an in ver. ſanxio.
¶ Sanxio imperatoris eſt cui pena ſanguinis additur.
¶ Sanxio pragmatica. Require ſupra. P.
¶ Sanxio. quandoqꝫ dicitur quelibet imperialis conſtitutio vel inſtitu
tio. quandoqꝫ dicitur tocius iuris collectio. et ſumitur etiam ſtricte pro
conſtitutione penali vt notatur. iii. diſt. in ſum.
¶ Sancte res. Require ſupra res ſancte.
¶ Sanctum dicitur/quod defenſum et munitum eſt ab iniuria homi=
nū vt. ff de re. diui. l. ſacrum vnde iuſtinianus dictus eſt vir ſanctus. i.
firmus et virtutibus munitus marcianus autē vnus ex auctoribus le
gis ait ꝙ ſancti dicuntur a ſanguine quaſi ymmolando ſe ad efuſionem
ſanguinis deo. alias a ſanguinibus ſanctus dicitur ꝙ non en herbas ſi=
gnificat quas ſolebant portare legati populi romani ne quis eos viola
ret. ff. de re. diui. l. ſanctum ſic ſancta dicuntur que neqꝫ ſacra neqꝫ pro=
phana ſunt ſic leges dicuntur ſancte.
¶ Samaritanus et ſarracenus differunt. vnde ſarraceni ſecundū goff
dicuntur illi qui nec vetus nec nouum recipiunt teſtamentum qui ſe
non ab agar ancilla abrahe de qua fuit eorum origo vocari voluit aga

renos ſed pocius a ſara vxore eius vt libera ſe ſarracenos vocant. ſunt tamē quidam inter ſarracenos ſamaritani vocati a ſamaria ciuitate qui ceperunt quinqꝫ libros moyſi ſed prophetas reſpuerunt, et quia illos reſpuerūt ideo dicitur ꝙ non coītentur iudei ſamaritanis.

¶ Sapientia. eſt de diuinis ſed ſcientia de mundanis et ponūtur quinqꝫ habitus intellectuales apud philoſophum. vi. ethi. Primus ſapientia. et eſt aſſenſus alicuius propoſitionis cuius termini ſupponūt pro prīcipiis eſſendi. vt ſunt deus et intelligētie et ſic theologia et methaphiſica dicuntur ſapientia. Secundus habitus eſt intellectus et eſt aſſenſus alicuius propoſitionis per ſe note ad experientiā vt illius omnis ignis eſt calidus. vel illius quodlibet ē vel nō ē et generaliter cuiuslibet principii. Tertius dicitur ſcientia. et eſt aſſenſus alicuius propoſitionis cuius termini ſupponunt pro effectibus ſecundis naturalibus vt ſic philoſophia naturalis eſt ſcientia. Quartus ars. Et eſt habitus aſſenſiuus inclinans intellectum ad recte operandū. Et dicitur habitus recta ratōe factiuus. quia ibi debet apparere bonitas facti vel operati non curando de bonitate operantis vt eſt ars grammaticalis et fabrilis ꝛc. Quintus habitus eſt prudentia. que inclinat intellectum ad debite eligendum et obtinendū vt philoſophia moralis ſub qua comprehenditur ius ciuile et canonicum et hec notantur ex. vi. li. ethi. ariſto.

¶ Sapiens. preſumptio eſt ſapientem nō errare. ff. de offi. prefec. pre. l. i. et. C. de legi. l. humanum. Re. diligens preſumptio.
¶ Sarcinator vel ſartor. Eſt ille qui nouit artem ſarciendi et ſuendi veſtimenta et dicitur a ſartio. et differunt ſarcinator et fullo vt no. inſti. mandati in fi. § in glo.
¶ Sarthophagus. eſt locus vel tumba in quo ſepelitur defunctus et dicitur a ſarthos quod eſt caro et phagin grece / ideſt comedere latine quia ibi caro hominis cōmeditur a vermibus.

¶ Sarculus. eſt inſtrumentum cum quo ramus abſciditur vel aliquod aliud vt cardones et herbe inutiles exciduntur et euelluntur que naſcūtur inter bonas. yſaie. viii. oēs montes in ſarculo ſartientur et i. regum. xiii. in fi. ſecundū io. an. in prohemio. cle. in verbo ſarculum.
¶ Sarratecta. dicuntur edificia que reparatione indigent.

¶ Satiſdatio eſt cautio fideiuſſoria vel etiam iuratoria ſi fideiuſſorem quis dare non poſſit. Re. ſupra cautio.

¶ Satiſdare. eſt ſecuritatem per fideiuſſores dare. ff. qui ſatis da. co. l. i. vel ſecundū azo. eſt alicuius implere voluntatem.

¶ Satiſfacere quid ſit patet in l. i. preal. et. ff. de pig. acti. l. ſi in rem alienam. §. omnis. et ſatiſfactum intelligitur qualitercunq; ſatiſfiat. ff. qui. mo. pign. vel ypo. ſol. l. Item liberatur in prin. et. ff. de pig. ac. l. ſi in rem prealleg. §. ſi ſatiſfactum et no. Dy. in re. peccatum de regu. iur. li. vi. et ſic cui remittitur reſtituio regulariter intelligitur reſtituiſſe vel ſatiſfeciſſe vt ibidem niſi in caſibus vbi remiſſio non liberat vt c. ſtatutum. §. ſiquidem de reſcrip. li. vi.

¶ Sauſicus morbus eſt ille qui perpetuo nocet niſi ſit curatus.

¶ Scena ſecundum vnam ſignificationem eſt obumbratio vel velatio in theatro vel alio loco in quo hiſtriones mimi vel ioculatores ſiue comedici ludos ſuos exercēt. et ſic videtur accipi. C. de ſpec. ſeni. et leno. li. xi. Idem verbū habes. ff. de. h. qui no. infa. l. ii. §. pretor. et. xxxiii. di. maritum ibi exponit archi. vel ſecundum aliam ſignificationē dicitur ſcena qui promtiorem habet leuam alias ſcenam et expeditiorem. ff. de edi. edic. l. qui clara. §. Item ſciendum.

¶ Sciſma. ſecundum goff. eſt illicita diſſenſio diuiſio vel diſceſſio eorū inter quos vnitas eſſe deberet. Vel ſic eſt illicitus ab vnitate eccleſie vel ab vniuerſitate diſceſſus. et dicitur aſſciſſura quia per ſciſma fit ab vnitate ſciſſura. xxiiii. q. i. ſciſſura. et differt ab hereſi quia hereſis in principio ſui habet peruerſum dogma. ſed ſciſma in fine fingit aliquā hereſim vt recte ab eccleſia videatur receſſiſſe vt dicit hieronymus. xxiiii. q. iii. hereſis et ſciſma differunt ſicut genus et ſpecies quia omnis hereticus eſt ſciſmaticus et non econuerſo niſi durauerit.

¶ Scita. ſunt ea que plebs tantum conſtituit. et vocantur ſcita eo φ plebs ea ſcit et ſciſcitatur ſeu rogat vt fiant ſecundū yſide libro quito.

¶ Scribe tabularii. ſecundū quoſdam olim creabantur ad tempus trienii ad ſcribendum publica ratiocinia prouintiarum ſeu ciuitatum ſecundum accur. C. e. ti. in rubri. li. x. et proprie ſunt illi qui ſcribunt nominatos ad munera et honores. et tributa ſoluta. et ſūt tabellarii quia publicis inſtrumentis preſunt inſignum ciuitatibus. et hii appellantur

libellarii vt. ff. de re. iudi. l. libellarius. et tabelliones vt in auten. de tabella. coll. ii. et ſic poteſt accipi. C. de; bo. liber. l. ſi. quis poſt. §. i. licet et aliter ibi exponatur. alias ſcribe dicuntur qui circa principes vel alios magnos iudices ſunt deputati proactis et geſtis conficiēdis hii quoꝙ vocantur ſcriptores notarii libellenſes pragmaticales epiſtolares exqueſtores vt. C. de app. l. precipimus et. l. in offerendis.

¶ Scribe logographi. ſecundum accur. dicuntur qui publicis rationibus ſcribendis deputati ſunt. Nam logos grece rationes publicas dicimus latine. et graphos ſcriptura hii etiam numerarii appellantur vt. C. de ſuſcepto prepo. et archi. l. duos li. x.

¶ Scribe cenſuales. ſunt qui ſcribunt cenſum. C. de tabu. in rub. li. xii

¶ Scola dicitur ſocietas ſcolarium vel locus in quo diſcunt aliqui vt ſcolares ſcientiam et prudentiam alii militiā vt thirones vt. C. de priuile. ſco. li. xii nam ſcola grece eſt vacatio latine.

¶ Scolaris eſt perſona vacans ab humanis negociis / ſcolaſticis dedita diſciplinis. et dicitur a ſcolon grece / ideſt vacatio latine et aris virtus quaſi virtutibus vacans. Et ſcolaris proficere cupiens debet habere quinꝙ conditiones. Primo ſingula conſideret diligenter quia ſi certa ſunt a ſignificatione verborū non eſt recedendū. ff. de ex cer. acc. l. i. §. ſi is qui nauem et l. non alter. ff. de le iii. ſi dubia ſunt nō maligne ſed benigne interpretanda de re. iur. c. ii. et. c. ad audientiam de deci. Secūdo ꝙ de probabili dubio non reddat ſe certum ſed dubium et interroget certiores vel peritiores. C. de inge. ma. l. ſi durant quia ipſe ſolus excuſatur qui quod diceret non inuenit. Tertio quod habeat ſenſum capacem. c. vnico. de offi. pri. non innitens prudentie ſue et veram intentionem ſententie non peruertens. c. ne imitaris. de conſti. Quarto. ſtudium continuet. quia doctrine pater eſt vſus doctrine mater eſt ſcolaris. vnde. Interciſa perit continuata vigent. etiam. Deficit ambobus qui vult ſeruire duobus. Quinto ꝙ non dedignetur a quocunꝙ inſtrui cui magiſterii officium ſit iniunctum. c. vnico preallegato. de offi. primi. xxiiii. q. iii ſi habes contra quoſdam ex ſuperbia et verecundia interrogare nolentes quod neſciunt et minorum dicta ex quadam indignatione ſuperbie deſpicientes vt dicit hoſt. in. c. vnico prealle.

¶ Scillarii truncarii et aratorii idem ſunt.

¶ Scriniarii et ſcriniorum memoriales idem ſunt et magiſtri ſcrinio
rum. etiam ſcriniarii appellantur tabelliones. vt. c. ad audientiā de pre
ſcrip. in glo.

¶ Secunditerius. olim dicebatur qui ſecundū locum obtinens ſcripto
erat ſecundo loco in matricula notariorum vt. C. de de primice. et ſecū
dite. l. i. et. ii. li. xii.

¶ Secunde nuptie dicuntur cum aliquis cum aliqua ſecundo nubit
et ſunt omnes nuptie que ſequūtur ſepulturam vel primas nuptias ſi
ue ſint tertie ſiue quarte et ſic de aliis. de hoc. C. de ſe nup. in ru.

¶ Semeſtre eſt tempus ſex menſium et duo ſemeſtra faciunt annum
vi. inſti de excu. tu. §. Item diuus in glo.

¶ Semis ex ſex colligitur vnciis. et eſt dimidia pars aſſis et dicitur q̃ ſi
ſemi as. C. de merca. l. hac lege li. xii.

¶ Seminecis. eſt ſemi mortui vt in l. q̃ indignum. C. de teſta. vbi di
cit non ſunt neceſſaria obſeruari momenta verborum que ſeminecis et
balbucientis lingua profundit.

¶ Seſcuns. conſtat ex vncia et dimidia et eſt octaua pars aſſis et debet
eius littera tertia ſcribi. ſ. et non. x. vt inſti. de here. inſti. §. hereditas
ſecundum accur.

¶ Sextans eſt ſexta pars aſſis ex duabus vnciis conſtans.

¶ Sed capitur quandoq; aduerſatiue et aduerſatur ī iure. quādoq; aūt
eſt adiuncta copula aduerſatur etiam in facto. ff. de peti. here. l. ſed et
ſi in principio. cum glo. improprіatur tamen vt in. l. ii in fi. ff. ſi quiſ
cau. vbi quando cum copula ponitur vt dicendo. ſed et ſi aduerſatur
ad factum / non ad ius / ymmo etiam ſignificat ydemptitatē iuris. et
ſumitur illud ſignificatum ex copula que copulat nomina / et nō factū
ſequens cum precedenti / quia non poteſt / cum ſit factum diuerſū. co
pulat ergo quo ad ius. quando autem ſine copula ponitur cum conditi
one ſi vel ſine ea / tunc ſimpliciter ſignificat aduerſatiue quo ad factum
et quo ad ius vt in. l. ſed et ſi prealie. ſimiliter in lege. ii. in glo. ſuper
verbo fortius. ff. ne quis eum qui in ius vo. vi. exi. ſignificat ergo di
ctio ſed aduerſatiue ſimpliciter. vel tantum ad factum prout ſuum ſi
gnificatum vel aliud declarat et concludit.

¶ Senatores dicuntur magiſtratus populi quaſi ſeniores nam ſecun
dum azo leges prius fiebant a populo eiuſq; interuentu ſed quia aucto

populo cepit difficile conuenire in lege condendo. ideo elegit populus
centum ſenatores vt. C. de pe. here. l. vlti. vt ipſi vice populi conſulerē
tur et quicquid ſtatuerent lex eſſet. ſenatores autē ſunt qui a patriciis
et conſulibus vſq; ad viros illuſtres deſcenderunt. et hii ſoli ſolebant di
cere ſententiam in ſenatu / quare etiam conſulem romanum vocamus
ſenatorem magiſtratus vt ff. de ſena. l. vlti. et inſti. de iu. na. gen. et ci
uili. §. lex eſt ſenatores etiam dici debent ſenatorū filii et nepotes ex
filiis nati non autē nati ex filiabus vt. l. liberos. ff. de ſena.

¶ Senatus. eſt cetuſ iſte honeſtiſſimus ſenatorū qui centum erant nu
mero vt dicit azo. C. de ſena. con. et nomen conſulis parificatur ſenatu
principis vtputa cum habeatur vice populi et ante imperatorem per
populum / et poſt imperatorem per principem conſtitutus fuit ſenato
vt ff. de origi. iur. l. ii.

¶ Senatuſconſultum. eſt quod tantūmodo ſenatores habito conſilio.
populis conſulendo decreuerūt ſecundū yſi. li. v. et nota q; multiplex ē
ſenatuſconſultus vt infra patet.

¶ Senatuſconſultum romanū alias ſeprinianum omnibuſ ciuitatibuſ
fideicōmiſſariam hereditatem iubet reſtitui et in eam et ad eam omnes
actiones tranſferri.

¶ Senatuſconſultum artificianum alias artificulianum quo cauetur
vt preſides prouintiarū cognoſcant in prouintiis de libertate licet he=
res nō ſit illius prouintie.

¶ Senatuſconſul. claudianum tollendum ſtatuerat quod mulier libe=
ra / ſeruili amore capta / ſi ei denuntiatum eſſet a domino ne commiſce=
retur ſeruo ſuo et iudex ſuper ea cauſa ammouiſſet nec ipſa acquieſcer;
ſubſtantiam ſuam et libertatem ammittebat et fiebat ſerua vel ancilla
domini denūtiantis quod quia viſum eſt miſerabile et indignum ſub=
latum eſt.

¶ Senatuſcon. leboneanū. eum cohercet qui ob inſtruendam actione;
vel teſtamentum / publicam pecuniam acceperit pactus ve fuerit. Ite;
qui perfecto teſtamento legatum ſibi aſcribit. Item heredem qui ex he
redatione aut in alicuius comdemnationē legatum aſcribit.

¶ Senatuſcon. macedonianum. habet locum quando aliquis filiofami
liaſ in poteſtate patri exiſtenti mutuo pecuniam tradidit quia hoc ſena
tuſconſultum prohibuit mutuam pecuniam dari filiiſfamilias ne one=
re debitorum pregrauati eſſent occaſio machinandi mortem patri. Si

autem contra ſenatuſconſultum iſtud quis filiofamilias nummos tradiderit / traditos amittat / niſi ipſe filiusfamilias habeat caſtrenſe peculium vel quaſi caſtrenſe eo enim vtitur vt paterfamilias. Eſt autē dictū macedonianum ſecundū azo. C. e. ti. macedone peſſimo feneratore qui tradendo pecuniam et ſi nō expreſſe tamen tacite et velatis verbis ſuadebat de occiſione patris. Et nota ꝙ auxilio ſenatuſconſulti velleyo renūtiatur vt in. l. vlti. ff. ad velley. et. C. quādo mulier tute off. fūgi. poſ. in auten. matri. ſed macedoniano renunctiari non poteſt vnde poſt ſententiam datur exceptio ex eo. ff. ad mace. l. i. et ratio eſt quia primū ſenatuſconſultum eſt fauorabile tantum in fauorem mulierum inductum. ſed ſecundū in fauorem filiorūfamilias et in odium creditorum. ff. de condi. indebi. l. qui exceptionem hec goff. de renun. §. renūtiatur.

¶ Senatuſcon. orphitianum ad ſucceſſionem matris inteſtate filias vel filios legittimos ſiue vulgo queſitos vocat. niſi mater ſit illuſtris cuius filium nominare ſpurium ſatis eſt acerbum vocatq; ex teſtamento nepotes et neptes qui omnino preferuntur cōſanguineis et cognatis ſiue agnatis.

¶ Senatuſcon. pagazianū. ſtatuit vt quando ſcriptus heres rogatus ē totam hereditatem vel plus ꝙ dodrantē reſtituere alicui liceat ſcripto heredi tocius hereditatis quartā partem retinere quo caſu onera hereditaria ſuſtineat inter ſe et illum cui hereditas reſtituitur inter quem et ipſum cui hereditatem reſtituit ſtipulationes ſolebant interponi. vt cōmunicent pro rata parte lucrum et damnū.

¶ Senatuſcon. piſanianum. vt ſi pene obnoxius ſiue ſeruus veniſſet quando animaduerſum ſit in eum precium venditor preſtet emptori.

¶ Senatuſconſultum plaucianum. de liberis agnoſcēdis loquitur qui poſt diuortium educantur per hoc permittitur mulieri ſi putet ſe pregnantem denūtiare marito ſuo infra. xxv. dies vel. xxx. poſt diuortiū ita ꝙ niſi maritus cuſtodes miſerit. aut contrarium nuntiauerit ex ſe eam non eſſe pregnatam cogatur partum agnoſcere tanꝙ ſuum. ſi vero vi ipſa oppreſſa fuerit nullum hoc partui generat preiudicium.

¶ Senatuſconſul. iulianum dicitur quo directam ſibi ſerui accipiunt libertatem cum illi a quibus libertates erant relicte a pretore vocati nolunt adeſſe.

¶ Senatuſcon. ſilleyanū et claudianum punit ſeruos capite qui domi
nis ſuis cum vocarentur omnimodam opem vel auxiliū inquantū po=
tuerūt non tulerūt vel impenderunt cum ipſi hoc viderent et audirent.
¶ Senatuſconſul. terculianum quo cauetur matri nō auie de teſta. ſuc
ceſſione deferenda vt mater ingenua trium liberorum ius habens ſi li
bertina quarto filio ſuccedit defuncto non exiſtentibus vltimis liberis
vel emancipatis nec a patre nec a matre defuncti ſed nouo iure. et ſi ſo
lum vnum peperiſſet ſiue ſit ingenua ſiue libertina idem ius verſatur
Vel ſenatuſconſultum terculianū dicitur cum matres vocantur ad he
reditates filiorum ſenatuſcōſul. tercul. vt inſti. de teſta. per totū et no=
tatur. ff. de excep. rei. iudi. l. ſi iure in princi. et maxime in. l. i. ff. e. ti.

¶ Senatuſconſul. trayanum alias caruianum ſtatuit ſi inter plureſ he
redes infans ſit qui fari nō poſſit / et ipſi rogentur ſeruum manumitte
re nō ideo libertas intercidatur quia fari nō poteſt infans nec ſeruum
poteſt vendere ſed eſtimatis partibus ſeruū manumittant ſalua portio
ne infantis.
¶ Senatuſcōſul. damaſianum dicitur quo cautum eſt ſi abeſt illa iuſta
cauſa qui libertatē debet et hoc pronuntiatum ſit ꝙ per inde libertas ei
competit vt ſi ab ipſo directe data eſſet.
¶ Senatuſcōſul. trebell. a nouo iure incremētum et formam hanc acce
pit / vt excluſo ſenatuſcōſulto pagaꝫiano liceat hereditatem reſtituenti
quartam partem retinere inter ipſum et fideicōmiſſariū pro rata porti
one / dimiſſis actionibus cōtra cōmunem ſtipulationem. et ſi totam he=
reditatem volēs reſtituerit / ad eum et in eum omnes tranſfert ſtipu=
lationes.
¶ Senatuſcōſul. turpilianum quo ſtatuitur ne quis publici iudicii cri
mē intentans ab accuſatione publici criminis cauſa ordinata / ideſt poſt
inſcripionē et fideiuſſionē datā deſiſtat abolitione nō impetrata.
¶ Senatuſcōſul. velleyanū inductum eſt in fauorē mulierum ſcilicet
illarū que leuitate ſua et ſexus fragilitate ſe et ſua obligant pro aliis fi
deiubendo vel obligationem in ſe recipiendo per hoc ſenatuſcōſultum
eis ſubueītur et ꝯceditur vt ipſe indēnes ſeruētur. et ſi ꝯueīantur pro
tali obligatōe poſſūt opponere exceptōꝫ ſenatuſcōſulti velley. ceſſat aūt
hoc ſenatuſcōſultum mulier renūtiauit velley. et omni auxilio. ff. e. ti.
l. vlti. et dictum eſt a velleyano conſule qui fuit auctor illius ſtatuti.

et nota ꝙ mulier poteſt renuntiare velleyano abſq; alia certioratione vt notatur in.l.iuris ignorantia.C.qui admit.ad bo.poſ.et bal.ibidem di ſtinguit tria membra aut mulieris interceſſio vel fideiuſſio.eſt ſecundū leges aut preter leges aut contra.Primo caſu non eſt querenda certifi catio cum non ſit opus renuntiatione ex quo lege permittente fideiuſ= ſit.Et ſunt quinq; caſus.Primus ſi intercedendo aliquā pecuniam reci= pit et ſic ſe obligat.l.antiqua.in principio.ff.ad velley.Secundus ſi ſe cundo interceſſit l.ſi mulier perfecte etatis.ff.e.ti.Tertius ſi pro do te fideiubeat.l.fi.e.ti.Quartus ſi pro libertate alicuius et in cauſa ꝑia Quintus ſi apud minorem intercedat.ff.de mino.l.ſi apud.Secundo caſu aut eſt certificata aut non ſi primū/valet renuntiatio ſeruata ſollē nitate videlicet cū īſtrumēto publico et teſtiū ſubſcriptione. ſi ſecundū nō valet.Fallit tamen in duobus caſibus.Primo quando fit renūtiatio in iudicio valet colore et fauore iudicii.ſecūdo ſi interuenit iuramentū valet. ſecundum bar.in.l.ſciendum.ff.de ver.obli.et ſecūdum bal.in auten.ſacramenta puberum.C.ſi aduerſus ven.Tertio caſu contingit contra legem fideiubere duobus modis. Primo pro marito nō in ſui vtilitatem ſed mariti. Secūdo omiſſa ſollennitate inſtrumenti et teſtiū hec addit bal.ſuper additionibus io.an.in ſpec.ti.de diſputa.et alle.

¶Senatuſ conſultus iuuianū poſt vocationem ad libertatē producit proprium heredem reū vel emptum/ſiue dominuſ ex iuſta cauſa abſit ſiue latitet/ſiue nō vult manumittere ſit ſeruilis conditionis ſcitis pri= uatis pactis ſuam vel t mutare ſententiam ſiue conditionem pena con= tra colluſorem promiſſa et detegenti premia taliter donādo vt de iure patronatus nanciſcatur.

¶Sena.conſu.voluſianum ſtatuit ꝙ qui improbe in lietm coeunt aut quicquid ex condemnatione in rem ipſius redditum ſiue relatum ſit.l. iulia de priuata vi tenetur.

¶Sena conſu.fauianum in diſſuetudinē abiit introducens adoptionē fieri per tres mares adoptantes et tres intercedentes emancipationes.

¶Sena.cōſu.largitianū merito eſt abrogatum latinam inducens li= bertatem qua quis morte ſua recipiebatur extra libertatem.

¶Sententia ſecūdum azo in ſumma.C.quomō et quādo iudex ſen. profer.debet. Quandoq; poteſt dici cuiuſcunq; orationis ſignificatio.

quandoqꝫ ponitur pro opinione magiſtrorum . quandoqꝫ dicitur quic=
quid alicui re aliqua placet. quandoqꝫ eſt deportatio. quandoqꝫ excõmu
nicatio vel interdictum. ſed improprie. quia excõmunicatio vel interdi
ctum pocius punit q̃ finem cauſe imponit. Ideo pocius poteſt pena di
ci q̃ ſententia vel diffinitio. quandoqꝫ ſententia dicitur. quodcunqꝫ iudi
cantis preceptum non nature. non iuri non bonis moribus contrariũ
Et ſecundum hanc ſignificationem diſtinguitur. Quia ſententiarum.
alia eſt diffinitiua. alia interlocutoria. alia cõuentionaliſ. alia que dicitur
preceptum. alia mulcta. alia diſpenſationis. Et poteſt ſic deſcribi ſenten
tia diffinitiua. Eſt diffinitio iudicialis contrauerſie finem imponens. ff
e. ti. l. i. Et addunt quidam ad diffinitionem indubitata. et que nullo re
medio attemptari poſſit per. l. eleganter. §. ſi poſt rem iudicatam. ff. de
tranſact. Vel ſic deſcribitur ſentẽtia diffinitiua. Eſt diffinitio iudicialis
contrauerſie finem imponens ex pronũtiatione iudicis damnationem
vel abſolutionẽ cõtinẽs. et hec principalẽ diffinit queſtionẽ vt quando
auditis vtriuſqꝫ partis allegationibus cauſa termĩatur et finis prĩcipali
negocio imponitur quã ſemel latam iudex reuocare nõ poteſt et iudex
eſſe deſinit et officio ſuo fũgitur licet retineat iuriſdictionẽ ad exequen
dum de offi. dele. c. ĩ litteris et. c. querẽti. Sed an corrigere poſſit ſi di=
cat abſoluo pro cõdempno vide goff. in ſumma de ſen. et re. iudi.

Sententia interlocutoria. eſt ſententia ſemiplena que profertur in=
ter principium et finem cauſe non ſuper principali ſed emergentibus
et incidentibus queſtionibus puta ſuper libello offerendo vel concipi=
endo vel danda dilatione aut denegãda et ſimilibus / principali cauſa
durante. vt quando iudex non reſidens pro tribunali interloquendo in
ter partes ſine ſollennitate ſcripture aliquid pronũtiat de plano vel ſu=
per aliquo incidenti vel emergenti extra primũ intentum principale.
et hanc reuocare poteſt iudex ſiue ſit ordinarius ſiue delegatus ſiue ar=
biter debet tamen cum cauſe cognitione ferri et iudice concedente non
procedente. iii. q. iii. §. ſpacium ſecundum goff. Et ſententiam interlo
cutoriam fert iudex contra reum contumacem quando citato reo et nõ
veniente pronuntiat actorem fore mittendum in poſſeſſionem rei aut
bonorum pro menſura debiti declarati vel rei petite de emergenti
queſtione vt quando eſt queſtio inter partes vel aduocatos vtrum ali=
quis ſit recipiendus in teſtimonium vel non. ꝛc. vt ſupra dictum eſt.

Et illa ſententia tranſit ĩ rem iudicatam quo ad duo ſcilicet vt remedio appellationis attemptari non poſſit et vt excipiatur ex ea.c. cum dile=ctus de elec.in fi.non autem vt ex ea agatur actione in factum ſicut ex diffinitiua. A quolibet enim tali põteſt appellari ſecundum canones nõ autem ſecundum leges generaliter fallit in caſibus vt. l. ii. C. vt lite pen. vel dicitur ſi interlocutoria ſit talis que abſorbebat totum ius ali=cuius et inſtar habeat diffinitiue ita vt poſt interlocutoriam non ſit lo=cuſ ad appellandum a diffinitiua ſic ab ea appellatur. ſecus ſi poſt inter=locutoriam ſaluum ſit beneficiũ appellationis a diffinitiua. goff. tenet primũ in ſumma.e.ti.de ſen.et re iudi. Item interlocutoria ſecundũ eundem eſt declaratio iudicialis ſuper aliquo articulo ſummare ius tri=buens inter partes. Et finaliter omne verbum a iudice in iudicio prola=tum iudicialiter faciens ad cauſam eſt ſententia interlocutoria. vt in au=ten. de litigioſis. §. omne coll. viii. zc. Et notandum ꝙ aliud eſt ſenten=tia et aliud ſtatutum. Nam ſtatutum fertur pro futuris delictis dicen=do. ſtatuimus vt nullus hoc faciat et faciens ſit excommunicatus ipſo facto vt no. in. c. fi. de conſti. li. vi. Sententia vero prolata ſic excõmu=nico te ſi furtum feceris prohibetur furtum quia tractus futuri tem=poris non ſpectat ad iudicem. de hoc glo. optima de ſenten. excommu=nicationis. c. romana li. vi. per hoc ad. c. a nobis de ſen. excõ. Item dif=fert ſententia a canone in hoc quia canon. archiepiſcopi in prouintiali concilio ligat ſubditos totius prouintie. xviii. diſt. ca. vltimo. Senten=tia autem archiepiſcopi dicendo. quicunqꝫ furtum fecerit ſit excommu=nicatus non comprehendit ſubditos tocius prouintie ſed ſolius dyoce=ſis ſue vt eſt glo in. c. romana prealle. Item ſententia excommunicati=onis ſiue iuſta ſit ſiue iniuſta tenet. xi. q. iii. c. i. niſi in duobus caſibus ſcilicet poſt appellationem legittimam et intollerabilem errorem ĩ for=ma. c. per tuas de ſenten. excom. c. ſolet. et. c. venerabilibus. e. ti. li. vi. Et quomodo ſententia tribus modis dicitur iniuſta ſcilicet ex cauſa ex animo et ex ordine eſt glo. iii. ĩ. c. ſacro de ſen. ex. et illud iterũ verũ eſt in ſentẽtia excommunicationis in qua eſt ſpeciale ꝙ teneat non ſeruato iuris ordine / alias autẽ ſentẽtia lata iuris ordĩe nõ ſeruato nõ tenet. C. de ſen. et interlo. om. iudi. l. prolatã. Itẽ de diffinitiua et ĩterlocutoria ẽ glo. in cle. vnica ſuper verbo ĩterlocutoria diffinitiña de ſequeſtra. poſ. Et nota ꝙ ſententia lata ſuper poſſeſſorio dicitur diffinitiua ſecundum

glo.in.c.fi.de iudi. et intelligitur quando cauſa poſſeſſionis eſt dedu=
cta principaliter in iudiciū vel habet annexum petitorium.ſecus ſi de=
per accidens veniret in iudicium. etiam diffinitiua prout imponit finē
cauſe nunq̄ datur ſuper poſſeſſione niſi ſit proprietas annexa vt ibi no
tatur.

¶ Sententia conuentionalis. eſt amicabilis compoſitio vt quando iu=
dex conuenit aliquem et commonet eum ne faciat contra conuentio=
nem. Alias ſententias ſcilicet preceptum mulctam diſpenſationem re.
in locis ſuis.

¶ Sententia per errorem lata a qua non eſt appellatum. reuocatur ſi
error probabilis poſtea detegatur vt in. c. fraternitatis de fri. et male.

¶ Sepcuns. ſeptem habens vncias et non dicitur ad reſpectum tocius
partis aſſis Re. ſupra as.

¶ Sepulchrum. eſt locus in quo mortuus continetur vel ſepultus eſt
ſed monumentū dicitur idem locus ſine corpore. Require ſupra. M.

¶ Sepultura ſecundum goff. quandoq; dicitur officium quod impen
ditur ſepeliendis. quandoq; ipſa terra ad vſum ſepulture deputata quā
doq; tumba marmoria vel lapidea vel locus concauus in eccleſiaſtico ci
miterio factus in quo corpus catholici quieſcit. Item ſepultura eſt ius
funerandi in eccleſie cimiterio. Et nota q̄ in triginta caſibus prohibe=
tur eccleſiaſtica ſepultura. Primo in mortali peccato publice decedenti.
xiii.q.ii. non eſtimemus. Secundo latroni et furi.c. fures de fur. Ter
tio in adulterio occiſo.xxiii.q.v.placuit. Quarto in torneamento occi
ſo de tornea.c.i. Quinto raptori occiſo.c. ſuper eo de rapto. Sexto he=
retico.xxiiii.q.ii. ſane profertur et.c. ſacris de ſepul. Septimo ſeipſum
interficienti.c. placuit prealle. Octauo excommunicato etiam minori
de ſen.ex.a nobis et.c.ſacris prealle. Nono interdicto de pe.et re.quod
ī te. Decimo publico vſurario / de vſur. quia ī omnibus. Vndecimo cō
tempnenti confiteri et communicare.c. omnes de pe. et remiſ. Duode=
cimo in taberna occiſo.xxiii.q.v.placuit. Tredecimo proprietario mo
nacho vel irregulari c.moāchi. de ſta. mona. et.c. cum ad monaſteriū
cū ſimilibus.e.ti. ſed ſi clerici vel boni layci ab hoſtibus occiduntur vel
ſubmerguntur vel per parietes opprimuntur debent habere eccleſiaſti
cas ſepulturas.ca. ſicut dignum de homicidio. capitulo ex parte paren
tum de ſepulturis.xxiiii.q.v. quid ergo. Eſt autem ius funerandi po=
teſtas ſepeliendi in cimiterio / prouenien eccleſiis ex ɔceſſiōe pōtificis.

et ſepultura eligenda eſt apud loca magis religioſa. c. fraternitatem de ſepul. Nam ſepulture electio. in loco non religioſo fieri non debet. ſed queritur. Quis legauit predicatoribus. xxx. pro ſepultura efficitur vſurarius et ſic carebit ſepultura. an adiuuatur per legatum. reſpondet flo. ꝙ non ſimiliter ſi legatur pro celebratione miſſe. et interuenit interdictum eccleſie tenet legatum. in primo caſu / ratio quia fratres nō ſunt in culpa vel cauſa. ſimiliter in ſecundo caſu vt notauit dominus katho de ſax. C. de inſti. vel ſubſti. l. i.

¶ Sepe notat regulam in contrarium vt in. §. in fraudem inſti qui et ex qui. cau. manumit non licet.

¶ Septa ſunt clauſure. et dicitur a ſepio vt eſt glo. in cle. ne in agro de ſta. mona.

¶ Sequela dicitur omne id quod naturaliter ſequitur ad aliud vt iumentum vitulus vaccam. Et ſic aliqua prohibentur. non quia ex ſe mala ſed quia ex his mala ſequuntur. xxii. diſt. deniq; et. xxii. q. i. ī nouo.

¶ Sequeſter. eſt is apud quem res litigioſa deponitur a pluribuſ et ſequeſtratur vt ei qui in cauſa vicerit reddatur. dictus ab eo ꝙ occurrenti aut quaſi ſequenti eos qui cōtendunt committitur res. ff. de ver. ſig. l. ſequeſter vi. de iudi. examinata. Eſt enim ſecundum goff. depoſitarius rei in iudicium deducte. vt ff. de po. l. proprie.

¶ Sequeſtrum. eſt illud ſcriptum quod de ſequeſtratione conficitur. et ſi ſic ex cauſa voluntaria trāſferat poſſeſſionē in ſequeſtrum ſecus ſi cauſa neceſſaria. l. intereſſe puto. ff. de acqui. poſſeſ. vt notatur in. c. examinata de iudi. in glo. et in glo. cle. i. de ſequeſtra. poſ.

¶ Sequeſtratio. eſt rei de qua agitur. vel contrauerſia eſt ſeparatio vel diſpoſitio vel poſſeſſionis interitio. Interim enim ꝙ res apud ſequeſtrum eſt nec actor nec reus poſſidet vt. ff. de ſta. homi. l. libertus. nō poteſt autem illa diſpoſitio que ſequeſtratio dicitur fieri niſi a pluribuſ quāuis alias ē vnus et plures deponere poſſint vt. l. licet. ff. depoſiti. Nam plures res rem litigioſam deponunt quando de voluntate partium fit. etiam vnus deponere poteſt de mandato iudicis vt in glo. c. examīata de iudi. et ibi per doct. Et no. ꝙ ſcdꝫ goff ſequeſtratio fit aliquādo cā obmittēde poſſeſſiōis. et tūc neuter litigātiū poſſidet ſꝫ ſequeſter.

aliquando cauſa cuſtodie et tunc poſſeſſio remanet penes poſſidentem.
et generaliter prohibita eſt ſequeſtratio. C. de prohibi. ſequeſtra. l. vni
ca permiſſa vero caſualiter. Primo voluntate partium vt lite finita reſ
victori detur. Secundo ex neceſſitate ne perſona ſuſpecta cum re mobi
li aufugiat. Tertio ne perſona ſuſpecta circa rem immobilem fructus
depopuletur vel diſſipet. Quarto propter contumaciam non cauentis
de collatione bonorum facienda. Quinto ſi ſeruus de poſſeſſione ſerui
tutis proclamat in libertatem. Sexto cum appellatur ab executore. Se
ptimo cum timetur de ſeuitia viri. nec poteſt ſufficienter vxori caueri
ſequeſtratur vxor. Octauo ne perdatur vendendi commoditas. Nono
cum aliquis de comitibus preſidis furtum patitur. nam res ſequeſtra=
tur vſq; in tempus ſucceſſoris preſidis. merito enim ſequeſtratio fieri
non debet niſi tunc demū cum timetur ne poſſeſſor vel appellans fru=
ctus depopuletur ſecundū goff. in ſumma. alios caſus in cle. vnica. e.
ti. et. l. i. ff. de colla. bono. et ſecundū archi. in. c. quia res. xi. q. i. vbi la
te de hac materia. et per io. monachi et io. an. in regula locupletari de
re iur. li. vi. vide etiam glo. fi. in. c. dilectus de ſequeſtra poſ. cum ibi
no. Sed ponamus ꝙ eccleſia eſt apud aliquē ſequeſtrata. vtrum ille ſe=
queſter lite pendente ſuper iure patronatus poſſit preſentare ad illam.
Innocen. tenet ꝙ ſic quia talis habet fructus. c. conſultationibus de iu
re patro. ymmola. conſentit ibidem ratione tali motus ponendo diuerſi
tatem inter creditorem cui impignoratum eſt ius patronatus et ſeque
ſtrum nam creditor non poteſt preſentare aliquem quia ſupereſt vero
dominus qui preſentare habet. ſed ſequeſter pendente lite poteſt/ne ec
cleſia diu vacet quia neutra partium preſentare poteſt ante litem ſopi=
tam facit bona glo. in verbo beneficium in cle. vnica de ſequeſtra. poſſ.
que dicit ſequeſtrū poſſidere iura beneficii et beneficiati et remittit ibi
ad nota. in. c. examinata de iudi. per io. an/ hoſti. tenet contrarium ꝙ ſe
queſter apud quē iuſpatronatus ſequeſtratum eſt lite pendente nō poſ=
ſit preſentare. nam non habet poſſeſſionem iuriſpatronatus. Et arguit
a fortiori cum creditor cui impignoratum eſt ius patronatus non poſ
ſit qui tamen habet poſſeſſionem eiuſdem pignoris igitur ꝛc. Et hoc
tenendo dicitur ad motiuum io. de ymmola. quod non diu vacabit eccle
ſia. Nam poſt quatuor menſes in laycis et ſex in clericis epiſcopus
prouidebit ca. cum propter et capitulo cum autem de iure patronatus
et videtur melior hec opinio quia ſequeſter ſolū cuſtodire debet fructo

vt iſti reſtituat eos qui ſententiam pro ſe reportabit que eſt natura ſequeſtri. ſed ſi preſētet aliquē quomō fructum illum reſtituet. ſecus vbi nulla deberet fieri reſtitutio. c. ex litteris de iure patronatus et. c. cum veniſſent de in integ. reſti. hic articulus ſatis diſputabilis eſt. et notatur i. c. examinata de iudi. vide cle. prealle. de ſequeſtra. poſſ. precipue glo. in verbo reſtituat. vbi dicitur ꝙ ſequeſter limitatā habet poteſtatē de reſtituendis fructibus qui ſupportatis oneribuſ adhuc ſuperſunt ꝙ non poſſit illos in emptionem prediorum pro beneficio vel alias in vtilitatem beneficii conuertere ergo minus videtur poſſe preſentare.

¶ Senſus ſapientis non arbitratur contra iura. vnde quando alter cōtrahentium paciſcitur aliquid facere ad ſenſum ſapientis alter contrahentium tenetur ea facere que de iure fieri debent ſuper illo contractu quia ſapiens arbitrari contra iura non pōt alias ſapiens non eſſet.

¶ Seruitus. eſt conſtitutio iuris gentium qua quis contra ius naturale alieno ſubicitur dominio et quando ſeruitus inducta ſit vide glo. ſuper verbo ſeruum de iude. et ſarra. c. ita quorundam. optimā glo ſuper verbo ſeruitutes diſt. i. ius gentium vbi dicitur inducta per ebrietatem vel preſcripta ſeptennio ſimile habetur. c. ſexto die. xxxv. diſt. vbi dicitur nemo ſciebat a conſorte nature ſue obſequia ſeruitutis exigere quia manebat anteꝙ vinum inueniretur omnibus incuſſa libertas. et non eſſet hodie ſeruitus ſi ebrietas non fuiſſet ꝛc. ſunt autem duplices ſeruitutes ſcꝫ prediales et perſonales.

¶ Seruitus predialis. eſt quedam cōſtitutio qua predium predio ſubiugatur. et ſeruitutes prediales / lex. reales appellat que ſequūtur predia et earum conſtitutio eatenus tenet quatenus expedit prediis / ideſt ad fructus eorum percipiendos.

¶ Seruitutum autem predialium. alie ſunt vrbane alie ſunt ruſtice ſꝫ has quidem ſeruitutes lex dicit eſſe iura communia que libertatis ſunt vnde nota quod ſecundum azo. in ſumma. C. de ſeruitu. et aqueduct. hoc verbum ius in eadem. l. et in eadem voce ſupponit pro ſeruitute. Dictio enim ſemel poſita duas quandoꝙ importat ſignificationes ſcilicet propriā et īpropriā vel vtrāqꝫ. Proprie autem ſecundum diuerſa dicuntur ſeruitutes. Nam ſi non poſſem ex edibus meis exire in agros meos vel peruenire ad viam publicam niſi eundo per agros tuos

vel ortos emi a te licentiam eundi. hec licentia dicitur ſeruitus itineris
quia predium tuum in hoc mihi ſeruit.

¶ Seruitutes ruſtice ſūt que prediis ruſticis debentur veluti iter actuſ
via aqueductus aquehauſtus pecoris appulſus ad aquam / ius paſcendi
calcis coquende / arene fodiende / que tria vltima poſſunt dici nominate
ſeruitutes ruſtice ſed ſuperiora propriis nominibus carent que omnia
require locis ſuis. Nam iter eſt iuſ quo ex ede mea per agros tuos poſ
ſum in vicos publicos exire vel intrare . Sed aquehauſtus eſt vt aquā
haurire poſſum de puteo tuo.

¶ Seruitutes vrbane ſunt que prediis vrbanis debentur ſcꝫ intuitu a
licuius edificii. Nam edificiis inherent velut altius tollendi aut nō tol
lendi ne deficiat luminibus vel proſpectu domus vicini. Item ſtillicidi
um aduertendi vel nō aduertendi in tectum vel in aream vicini vt ſtil
licidium tecti mei cadat in aream vel fundum eius. Item vt liceat im=
mittere vel proicere tignum in parietem vicini. Et nota ꝙ an ſeruitus
ſit vrbana vel ruſtica colligitur ex qualitate predii cui debetur ipſa ſer=
uitus et non ex qualitate ſeruitutis quod patet. nā talis eſt ſeurituſ qua
le eſt predium cui debetur ſi enim ſtillicidia domus mee que vrbanum
predium conuerto in aream tuam que eſt ruſticum predium dicetur
vrbana ſeruitus et econtra. ſi tignum edificii mei cauſa imponendorū
fructuum facci quod eſt predium ruſtium immitto in parietem domuſ
tue dicetur ruſtica ſeruitus etiam ſi domus tua ſit vrbanum predium.
Item nota iuxta primam acceptionem ſeruitutis ꝙ multis modis quiſ
redigitur in ſeruitutē de quibus inſti. de iure perſona ī textu et in glo.
vnde vt liber ſeruus fiat ſunt iſta neceſſaria . Annis . xx . iuuenem qui
venditur eſſe . Rurſus eum ſeruum cui venditur eſſe putare. Et iuue=
nem precium quod velit participare. Et quod ſit liber ſciat hoc qui ven
ditur iſte. Que ſi defuerint ſeruus non cogitur eſſe. Patēt ergo ad hoc
quatuor requiſita. Primo ꝙ ſit annorum viginti . Secundo ꝙ venda=
tur ignoranti conditione libertatis. Tertio ꝙ eo animo vt precii partē
habeat. Quarto quod ſciat ſe liberum de hoc vide glo. in. §. penulti.
inſti. ti. prealle.

¶ Seruus eſt . qui de iure gentium vel ciuili dominio alieno ſub=
icitur in hac enim parte et ius gentium et ius ciuile detraxerunt
iure naturali . Et dicuntur ſerui non a ſeruiendo ſed a ſeruando dicto.

Imperator enim vel princeps captos ab hoſtibus qui ſerui ſunt capien=
tium vendere iubet et per hoc ſaluare et non occidere hoſtibus eni captis
et ſic in ſeruitutē redactis hoc ſeruandū eſt quod vtile et benignius
viſum eſt ſcȝ eos omnes ſeruari et non occidi. hoc enī benignitatis eſt.
ſed occidi crudelitatis. Ideo etiam dicta ſunt mancipia quia ab hoſtibus
manucapiuntur vt inſtitu. de iure perſo. et. ff. de ſta. homi. l. libertus.
Sunt etiam ſerui verne qui ſunt ex ancillis manentibus in domo. l. ti
tie textores. ff. de le. i. alii ſunt ſerui lecticarii qui faciunt lecticas. e. ti.

❡ Seruus ordinarius. dicitur qui aliis ſeruis eſt prepoſitus ſcȝ qui ha
bet alios ſeruos ſub ſe quibus preeſt et precipit eis quid vult.

❡ Seruus vicarius eſt qui ſeruo ordinario ſubminiſtrat.

❡ Seruus mediaſtinus vel medianus. eſt qui mediū gerit actum ſcili
cet qui nec eſt ordinarius nec vicarius ſed medius inter hos et illos cō
numerandos.

❡ Seruus librarius a libra dictus eſt ſcilicet qui ponderibus preeſt et
libere nummorū et permutatorū cuſtodiam habet in domo dnī ſui.

❡ Serui inſulani alias inſularii. ſunt qui retinentur in inſula / idest in
domo nec mittuntur in agros nec in villam. Domus autē inſula dici=
tur eo ꝙ inſunt ei habitatores licet inſula quandoqꝫ dicatur ī ſolo / idest
in mari ſita.

❡ Serui villici ſunt qui ad villam mittuntur.

❡ Serui victores ſunt quos quis victos habet preparandi cauſa.

❡ Serui cubicularii dicuntur qui lectum et cubiculū domini ſui pro=
curant qui vulgo camerarii vocantur a camera.

❡ Serui dedititii. dicuntur qui in morte liberi et in vita ſua ſerui ſunt
quorū libertas ſublata eſt. vt inſti. de liberti § libertinorū

❡ Serui latini. ſunt qui a dominis erant manumiſſi vt in vita eſſent
liberi et in morte ſerui et eorū bona tanꝙ ſeruorū ad dominos de vol=
uebantur. vt in. §. prealle. inſti. de liberti.

❡ Serui attriarii vel attrienſes ſunt illi qui attrii cuſtodiam faciunt.

❡ Seruus corruptus. dicitur ſeruus qui per alicuius inductionem fa
ctus eſt de bono malus vel de malo deterior ſcȝ in anima et corpore.

❡ Serui corrupti actio require ſupra actio.

❡ Seruiana et quaſi ſeruiana actio. Require ſupra actio.

❡ Seruus publicus. dicitur tabellio non quia ſeruus ſed quia publi=
cum exercet officium. ff de adop. l. non aliter.

¶ Seruus heres. Require ſupra de. H.

¶ Serui archarii. Require ſupra archarii.

¶ Seruus ordinatus poſtea reſtitutus domino gaudet canone ſi quis ſuadente. xvii. q iiii. nec matrimoniū ꝯtrahere poteſt poſt votum de cō uer. coniuga. quod quidam et hoc no. glo. liii. diſt. c. ii. nec iudicabitur a domino ſed ab epiſcopo. xcvi. di. ſi imperator.

¶ Sericopulate dicuntur veſtimenta que inſeruntur et texuntur ſeri=co vt in. l. ſi quis. C. de muneribus li. xi. ſecūdū accur.

¶ Seu eſt dictio diſiunctiua. C. de ſacroſanct. eccleſia. l. generali et a liquādo ampliat. ff. de auro et argen. lega. l. ſi quis ita. et ſecundū bar. in dicta. l. generali et notatur. lxiii. diſt. ego ludouicus et. lxxv. diſt. ca. vlti. in fi. et per archi. de io compe. in. c. i. li. vi.

¶ Siccarii. dicuntur homicide et interfectoreſ dicti a ſicca ferro vel cul tro. inſti. de pub. iudi. §. ſiccarii. etiam dici poſſunt ſiccarii qui alicuiuſ vite armis inſideantur de pe. diſ i. ſi quis cum telo et de homi. ca ſicut dignum in glo.

¶ Sicca eſt ferrum vel cultellus breuis ex vtraqꝫ parte ſcindens et acu tus quo maxime vtuntur qui apud ytalicos latrocinia exercent ſed eiuſ interpretatio eſt larga vt contineat telum lapidem lignū et quodlibet ferrum vt inſti. de pub. iudi. §. item lex. et. §. ſiccarii prealle.

¶ Signum quid ſit et quomō ſignum differt a ſacrificio de conſe. diſt ii. ſacrificiū et. c. ſignum et quomodo multiplex ſit ſignū vi. de conſue. c. ii. in glo. Et ſignum perditionis religioſi eſt quādo propter proprie tatem ſepelitur in ſterquilineo vt de ſta. mona. cum ad monaſterium.

¶ Sillabe error non nocet vt nota. de fi. inſtru. ex parte per glo.

¶ Signare. eſt aliquā formā vel ſignum alicui imprimere vel notam imponere vnde teſtamentū ſignare. i. notare debet quis vt notum ſit il lud quod inteſtamento ſcriptum eſt ſecundū yſi. li. v. ethi. ſed ſubſigna re eſt ſubſcribere. vt ſi teſtes vocati et rogati a teſtatore ſubſcribantur.

¶ Sigillatim. i. ſingulariter ita exponit hoſt. in. c. venerabili de teſti. et archi. in. c. preſentium. §. teſtes. e. ti. li. vi. facit ad hoc de preben. c. ad hoc licet et. lxxxix. diſt. c. ſingula in prin. Item in ſymbolo athana=ſii quicunqꝫ vult ſaluus eſſe.

¶ Significatio ſecundū azo. de ver. ſigni. proprie eſt demonſtratio fa cta proprio nomine rei de qua queritur attributo. ſed large ponitur ſi proprium nomē non interueniat ſed tamē res per aliud verbum quod

aliquo modo accedere poſſet ad oſtenſionem rei notificetur.

¶ Silentiarii. ſunt idem quod conſiliarii vel ſecretarii principis qui ſi lere debent et occultare pricipis conſilia vt. ff. de mino. l. verū glo. iii. l. illud. C. de coll.

¶ Siluacedua eſt que ad hoc vt credatur deputata eſt. et dicitur apta ce di quia facile ſuccreſcit.

¶ Siluapaſcua dicitur que paſcuis pecudū eſt aſſignata.

¶ Siluapalaris ex qua poli et podimente ſumuntur.

¶ Similitudo eſt rerū differentiū comparatio ſecundū boe. Et que ſi militudo ad ſpeciem vel genus referatur eſt glo. notabilis in verbo cu ram animarū in. c. non pōt de preben. l. vi.

¶ Simile. dici non pōt vbi diſſimilitudo ſubeſt. xxviii. q. i. ſicut enim et. l. iii ff. de iniuſto rup. teſta . et qualiter interpretetur hoc verbum ſimile vide. c. olim de ver. ſigni.

¶ Symonia ſecundū goff. eſt ſtudioſa cupiditas vel voluntas emendi vel vendendi ſpirituale vel ſpirituali annexum quod ſpirituale cenſe tur ius enim percipiendi prouentus prebendales ſcilicet prebende vel ratione prelature ſpirituale non eſt ſed annexum ſpirituali ſcilicet cano nie propter res temporales que illo iure proueniūt ſcilicet vt fructus i. q. iii. ſi quis obiecerit ſic et ius patronatus dicitur annexum ſpiritua le propter quādam confederationē quia cadit in laycum a quo poſſide tur vt. c. de iure. e. ti. Et dicitur a ſymone mago qui fuit primus auctor huius ſceleris in nouo teſtamento. Ipſe enim voluit emere gratiā ſpi ritus ſancti a beato petro ſicut et giezi. in veteri teſtamento voluit gra tiam ſanitatis naamanſyro vendere vt. iiii. reg. v. Vnde ſymoniacus di citur proprie emptor ſpiritualium. ſed gyeziticus venditor eorūdem. i. q. i. qui ſtudet. Et ē ſymonia peccatum enorme reſpectu eius qui per ſymoniam beneficium acquiſiuit qui penitentiam agere non poteſt be neficio retento. vel dicitur enorme. i. in diſpenſabile quia diſpenſari nō poteſt cum ſymoniaco niſi beneficio reſignato ſicut in ſimoniaco in or dine contingit. vt. xiii. diſt. nerui. et ſymoniacus etiam occultus in or dine ſuſcepto qui vitioſum habet caractarem vt. i. q. iii. in quibuſdam ſuſpenſus eſt quo ad ſe et quo ad alios. i. q. i. reperitur etiam ſymonia ſola intentione abſq; pacto vel facto committi poteſt vt in. c. qui ſtudet prealle.

¶ Simbolum. eſt quadruplex quoddam apoſtolorū quod ſecundum

quoſdam theologos continet.xii.articulos fidei propter duodecim apoſtolos chriſti qui vna et eadem hora inſtinctu ſpiritusſancti ipſum cōpoſuerunt. vnde dicitur ſymbolum a ſyn quod eſt ſimul et bolus morſellus quia quiſq; apoſtolorū ſuum bolum.i.partem appoſuit ſecundum alios theologos verius eſt ꝙ principales articuli fidei noſtre ſunt tantum ſeptem ſecundū ꝙ tantū ſeptem ſunt dona ſpiritusſancti quos quilibet chriſtianus ſcire tenetur clerici explicite layci implicite vt patet de ſum.trini.c.firmiter in textu et glo. Aliud eſt ſymbolum maius ꝙ canitur in miſſa factum in ſynodo niceno propter grecos qui nō credebant ꝙ ſpiritusſanctus procederet ab vtroq;.ſed a patre tantū vt de conſe.diſt.v.c.vlti.et penul. Tertium ſymbolum eſt athanaſii ſcilicet.quicunq; vult ſaluus eſſe quod canitur in prima. Quartum ſimbolum eſt iuris.ſcilicet primus titulus de ſum. trini.et fide catho.vt ait iſi.vii.li ethi.c.vii.in quo id quod de fide catholica et ſumma trinitate in predictis ſimbolis cōtinetur confirmatur.et repetitur.

Simplex preceptum.eſt cum preter litis conteſt.iudex confeſſione partiū accedente aliquid precipit.ver.gra. ſi quis a reo in iudicio abſq; libello cum inſtrumento debiti petat decem et reus confiteatur de plano tunc iudex ſine alia cauſe cognitione vel cōmiſſione ſibi precipiet vt certo termino ſoluat.et hoc dicitur preceptū et nō ſententia quia ſentētia non dicitur niſi quādo ordo iudiciarius eſt ſeruatus.

Siliqua.eſt ſpecies monete et quarta pars aſſis. ſumitur etiam pro ſuperfluitatibus relictis vino expreſſo de vuis vnde. Miſcens ſe ſiliq̄s cibus vult fieri ſcroffis.

Sindicus.eſt procurator vniuerſitatis vel collegii pro certo ſalario ad iudicia conſtitutus ſcilicet qui cauſam vniuerſitatis agit vel defendit et dicitur quaſi ſingulorum cauſas dicens. Eſt enim ſindicus grece defēſor latine.nam officium eius eſt agere vel defendere nomine vniuerſitatis cauſas preſentes vel emergentes.vt.ff ꝙ quiſq; iuris in rub.et in glo.i.et in.c vnico. e.ti. et quando dicitur cauſa vniuerſitatis agi per procuratorē debet exponi.i. ſindicum vel actorē vt de procur.c.quia in cauſis et de iura calump.c cum cauſam.

Synodus ex greco interpretatur comitatus vel cetus et inter cetera concilia quatuor venerabiles fuerunt ſinodi que totam fidem complectuntur quaſi quatuor euangelia et quatuor ſimbola et totidē paradiſi

flūmina. Prima in cena tricenforum. xviii. epiſcoporum a conſtantino imperatore peracta qua damnata eſt plaſphemia arriane per fidei de in equalitate ſancte trinitatis nā ſecundū glo. dicebat patrem maiorem fi lio et filium maiorē ſpirituiſancto. Secunda centū quinquaginta patrū ſub theodoſio ſeniore conſtantinopolim condemnans macedonium negantem ſpiritumſanctum eſſe deum et cōſubſtantialē patri. ſed ſecundū glo. ſeruū patriſ et filii. i. q. i. eos qui. Tertia epheſma centum epiſcoporū ſub theodoſio iuniore que damnauit neſtoriū aſſerentē duas perſōas in chriſto. et beatam virginē non dei ſed hominis tantū genitricem. et hec oſtendit in duabus naturis vnam chriſti perſonam. Et dicitur prima ad differentiā ſynodi eue ſiue ſecunde que fuit reprobata diſt. xvi. quoniam ſancte. Quarta calcedonenſis quingentorū centū et triginta ſacerdotū ſub marceano principe damnans euthicem cōſtantinopolitanum abbatē verbi dei et carnis vnā naturam pronūtiantē ſcilicet diuinam poſt reſurrectionem diſt. xvi. c. ſexta et dyaſcoron eius defenſorē quondā allexandrinū epiſcopū et neſtoriū epiſcopū cū reliquis hereticis. de his eſt tex. ad litteram diſt. xv. c. canones et ſ. horū prior et ſecundū greg. in. c. ſequenti et de eiſdem gelaſius papa in. c. ſequenti. De his etiam vide textum. ſ. ſuſcipimus in epiſtola inter clares. C. de ſū. trini. et fide catho.

Si de proprio ſignificato importat condictionē nō tamē ſemper eā ſignificat. Vnde quandoq; facit diſpoſitionē condictionalē quādoq; executionē tantū. quandoq; ſignificat cauſā incertā. quandoq; certam. quādoq; euentū incertū nō condictionalē quia non ſuſpendentē. quandoq; accelerationē et quandoq; nihil ſignificat. exemplum primi ibi promitto vel lego ſi nauis ex aſia venerit vt in. l. itaq;. ff. ſi. cer. pe. ſecundi ibi iudex dicit do tutorem ſi ſatiſdederit. quia ſenſus eſt ꝙ pure datur. et imediate ſit tutor. ſed adminiſtrare non debet niſi prius ſatiſdederit vt. l. muto. ſ. hanc autē. ff. de tute. vbi dicitur. hanc autē conditionem ſi ſatiſdederit conditionē non facere ratio eſt voluntas proferentis. Nā tutor a iudice non poteſt dari ſub conditione. c. actus legittimi de re. iur. li. vi. etiam quia inuitus datur tutor. ergo nō ſtabit in volūtate ſua per condictionē. Nec iudices in decernendo ſolent facere iudicia ſua conditionalia. exemplū tertii lego titio ſi negocia mea geſſerit. Et eſt aliud exprimere cauſam per quia et aliud per ſi. Nam per quia exprimendo fal

ſa cauſa non viciat. ſed per ſi viciat. l. demonſtratio. ff. de condi. et demõſtra. niſi aliud appareret ex voluntate diſponentis. Etiam quandoq; ſi capitur pro quia vt ibi ſi deus eſt quia hoc ſubiecta materia et fides catholica habet ꝙ deus creator eſt omniũ certitudinaliter. Quarti quando ille euentus eſt de preſenti vel de preterito vt ibi promitto vel lego ſi rex eſt pariſius vel fuit tali die vbi euentus eſt diſponentibus vel diſponenti incertus non tamen conditionalis quia non ſuſpendit. nam actus purus ſtatim valet vel non valet vt. §. fi. inſti. de verbo. obliga. et ſic accelerationẽ ſignificat. etiam quandoq; nihil ſignificat vt ibi promitto ſi talis morietur ar. l. pupillus. §. qui ſub conditione. ff. de noua. et delega quia non poteſt ſignificare conditionem que de euentu futuro incerto. Sed quia nihil certius morte ergo materia ſubiecta non patitur. dicit tamẽ bar. ꝙ in vltimis voluntatibus operatur conditionẽ dicendo lego ſi heres morietur vel ſi ſempronius morietur non ex eo ꝙ mors ſit incerta. ſed an legatarius morietur anteꝙ̃ heres vel ſempronius allegat. l. quibus diebus. §. cuidam titio. ff. de condi. et demõſtra vbi dicitur ꝙ legatum tale ſi mater tua morietur eſt conditionale. petrus dicit contra ꝙ eſt purum. Et ſi intextu allegato debet ſumi pro cũ quod ſignificat principaliter tempus et per conſequens conditionẽ. Itẽ nihil ſignificat vt ibi promitto ſi volueris lego ſi heres voluerit. l ſub hoc. ff. de acti. et obli. quia actus in voluntate obligandi eſt. et ſic nulla diſpoſitio vel reſtrictio fit niſi diſponẽs videatur decidere. l. ſi ita expreſſit. ff. de condi. et demonſtra.

¶ Si non dederis. hoc complexum ſic applicatum duobus ab eodem ſtipulantibus vel per pactum ſibi acquirentibus dicendo tu promittis mihi petro ſi non dederiſ hynrico et hynricus ſimiliter dicat tu promittis mihi hynrico ſi non dederis petro cappam tuam. ſenſus huius dictionis eſt ꝙ altero litem cõteſtante deficit conditio per alterum appoſita. Et exiſtit conditio per ipſum appoſita ſuper re ſibi data vt in. l ſi titius ff. de ver. obli. ratio eſt voluntas proferentis ſumpta ex hoc ꝙ ille non vult rem habere in caſu in quo iſte habebit. Item ibi promittis mihi ſtichum et ſi eum non dederis promittis mihi. x. nomine pene vel loco eius ſignificat ꝙ ſi non detur ſtichus cum poteſt dari ſic ꝙ eſt in mora dandi exiſtat conditio et ſtipulatio ſiue conuentio penalis que per dationem. x. comittitur ſiue purificatur vt. l. ſtipulatus. §. i. ff. de ver. obli

ratio eſt voluntas proferentis ſumpta ex hoc q ſtichus eſt in obligatōe primo deductus pure. Et per hoc agitur eum dari cum poterit et promiſſor interpellabitur dare et ſic de aliis. Finaliter autē ſemper ad mentem diſponentis recurrendū eſt quia ſepe cōtingit q vna dictio vel oratio per vnum capitur in vno ſignificato et per alium in alio. ſunt ergo circumſtantie attendende per quas mens proferentis declaratur vt ſūt qualitates perſone ꝛc.

¶ Si capitolium nō aſcenderis ſi titio non nupſeris. ſi nauis ex aſia nō venerit. hec conditio per cautionē impletur prout teſtatorē voluiſſe cōcluditur ſicut conditio per illum modū deficit vel exiſtit per quem deficere vel exiſtere proferens intelligit prout ex conditionis ſignificato proprio vel alio perſonali medio concluditur ex euentu vel defectu.

¶ Si non valet hoc iure valet illo. ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorū ꝛc. Hec clauſule ſignificant ſi non pōt valere ex defectu ſollennitatis vt teſtamentū ſcilicet q non ſunt. vii. teſtes vel non ſigillauerunt eodem contextu valeat iure codicillorum ſi ſint quinq teſtes quia diſponens hoc voluit et lex admittit. ſignificat ergo dictio ſi appoſita his verbis vel aliis quod voluntas diſponentiſ declarata ex verborū ſignificato vel alias quouis modo dictat.

¶ Si peperit hec dictio ſi applicata verbis diuerſimode ſignificat prout diuerſimode applicatur. ver. gra. dicendo ſi tres peperit liber eſto ſignificat q partus quartus ſit liber vt. l. aretuſa. ff. de ſta. homi. ſi ergo vnum primo peperit et ſecundo tres ex eodē vtero vel primo duos et ſecundo duos ex eodē vtero. tūc qui quarto naſcitur eſt liber nec pōt dici q duo ſimul naſcuntur. quia natura hoc non patitur vt in. l. aretuſa. prealle. alii dicunt ſi naſcitur maſculus et femella maſculus preſumitur primo natus quia fortior. ſed hoc eſt incōtrarium quia femina citius pubeſcit et perficitur. alii dicūt q omnes erunt liberi. l. cum mater. §. fi. ff. de fideicōmiſ. liber. ſed hec non fuit mens teſtatoris ergo primum dictum melius.

¶ Siue euenerit ſiue non euenerit. Hee orationes de ſe ſunt cōtrariorum caſuum et tamen coniuncte ſignificant puritatē ſcilicet q actus q diſponitur his verbis ſit purus. Et ſumitur ſignificatum ex hoc q certum eſt alterum caſuum euenturum. et ſic diſpoſitio redditur pura fa=

cit lex ꝙ ſi petente. §. vlti. vbi habetur ꝙ venditio facta hoc modo ſiue
nauis ex aſia venerit ſiue non eſt pura vt. l. pupillus §. qui ſub condi
tione. ff. de noua. vbi habetur ꝙ qui ſtipulatur ſub conditione omnino
extitura pure ſtipulatur vt. l. itaq;. ff. ſi cer. pe. vbi conditio dicitur cū
incertum confertur. Et ſic patet ꝙ hec conditio non reddit actum condi
tionalem de perſe ſed hec oratio applicata diſpoſitioni vltime volunta=
tis eam reddet conditionalem. vt. l. huiuſmodi. ff. quā dalec. vbi di
citur ꝙ legatum hoc modo factum ſiue illud factum fuerit ſiue non eſt
conditionale. et intellige ſiue non fuerit infra certum diem ne in infi=
nitum expectetur. Et licet certum ſit alterum caſuum euenturū tamen
incertum eſt an viuente legatario vel non. et hec incertitudo facit con=
ditionē in vltimis voluntatibus fa. lex. i. ff. de condi. et demonſtra. ſe=
cus ſi in contractu qui iure tranſmittitur ſiue factum exiſtat ſiue non
ergo contractus factus cum ille morietur nō eſt conditionalis ſed in di
em. l. nam et ſi moriar. ff. de condi. et demonſtra. et ſumitur in his ſi=
gnificatum ex communi modo intelligendi niſi aliud certe apparet ex
voluntate teſtatoris vel contrahentium.

¶ Sobrini et ſobrine. dicuntur qui vel que ex patruelibus fratribus
vel ſororibus conſobrinis vel amicis progeniti vel progenite ſunt.

¶ Sobrinus propior et ſobrina propior. ſunt patrui magni vel amite
magne filii filie ve. et ſobrinus naſcitur ex ſorore.

¶ Socer. eſt pater mariti vxoris in. l. ſicut autem. ff. de re. iudi. etiam
eſt pater vxoris mariti vt. e. l.

¶ Socrus. eſt mater mariti vxoris. proſocer proauus et proſocrus
proauia mariti.

¶ Societas Require ſupra actio pro ſocio. Nam vera ſocietas frater
nitatem inducit vt in. l. verum. ff. pro ſocio.

¶ Solutio. ſecundū goff. eſt rei que debetur redditio inſti. quibus mo.
tolli. obli. in princi. vel large eſt ab obligatione liberatio. et alia eſt na
turalis ſiue vera que fit per redditionē eius quod debetur. alia ciuilis
ſiue ymaginaria. Et fit multipliciter per nouationem delegatiōnē ac=
ceptilationem vel compenſationem de quibus in locis ſuis.

¶ Soluendo eſſe. eſt habere vnde ſoluat vel vnde ſoluere poſſit in ſoli=
dum per ſe vel per alium ff. de ver. ſigni. l. ſoluendo et ſic dicitur quis
eſſe ſoluēdo. ecōtra nō ſoluēdo dicitur ille qui ſoluere nō poteſt.

¶ Sollennitas. ſumitur pro actu reali vt ſollennitas ſtipulationis dū quis fideiubendo ſe obligat interrogatione precedente et reſponſione ſequente inſti. de fideiuſ. §. fi. Et hoc eſt notandū pro intellectu huius ſi ſcriptum reperiretur aliquē fideiuſſiſſe ſub hoc verbo ſignificatur ſollēnitas ſtipulationis niſi fieret in patria tali in qua efficax ē ſimplex promiſſio. ſimiliter in auctentico inſtrumento ſi reperitur ibi ſcriptum aliquem promiſiſſe ſub hoc verbo includitur ſollennitas ſtipulationis. l. i. C. de vſur. et. § ſi ita ſcriptum inſti. de inuti. ſtipu. Et ſumitur ſignificatum ex ſollennitate inſtrumenti quod ſignificat actum ibi contentū ſollenniter factum. etiam ex parte notariatus quia notarii non redigūt inſtrumēta in ſcriptis publicis. niſi de actibus coram eis ſollēniter celebratis alias promiſſio non facit de ſe ſollennitatē ſtipulationis. ſecus de fideiuſſione dum ſaltem apparet inquātum pro quo et penes quē. alias etiam nulla eſſet fideiuſſio. l. cum de indebito ff. de proba. §. fi. iuncta l. i. de fideiuſ. et ſic de aliis in quibus includitur ſollennitas vel non.

¶ Solus. eſt cui nullus eſt contrarius diſt. viii. ſi ſolus chriſtus audiēdus eſt non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendū putauerit et. viii. q. i. ſciendū in fi. ſola eſt que fidei poſſidet meritū obediētia

¶ Solum idem eſt ꝙ terra. vnde. Sit tibi terra ſolum duo poſſunt vincere ſolum vbi primū eſt ſubſtantiuū neu. ge. ſecundū adiectiuū. malgeneris vnde dicitur. Quicquid plantatur ſeritur vel edificatur. Omne ſolo cedit radices ſi tamen egit inſti. de re. diui §. cum in ſuo.

¶ Solidum. idelt firmum. et componitur cum ī vt inſolidū/ ideſt quilibet eorum per ſe ſolum. vnde locum habet in promiſſionibus ſtipulatione vallatis que ſtipulatio accipitur per verba futura vt inſerit inſolidum ſe daturos vel ſeruaturos.

¶ Sors. eſt ars diuinandi. diuinatio autem proprie in malo ſumitur. Item etiam ſors idem eſt quod ſortilegiū vt c. i. de ſorti. Item ſors eſt portio hereditatis eo ꝙ per ſortes ſolent diſtingui hereditatum portiones de preben. cum ſecundū apoſtolum. xxi. diſt. cleros. ſumitur etiam pro fortuna vel euentu. xxvi. q. ii. ſors. Item pro capitali capitur vt de vſuris. c. i. et. ii. et de hoc vide glo. in prohemio cle. in verbo ſortis.

¶ Sortilegium. eſt quando aliquid per creaturam diuinatur et ſpecieſ
diuinationis numerantur. xxvi. q. iii. c. igitur et. e. q. v. epiſcopi. et. c.
nec mirū. etiam omnis diuinatio quocunqꝫ modo fiat et qualitercunqꝫ
vocetur eſt prohibita et damnata vt. xxvi. q. v. per totum.

¶ Sortilegi vel ſortilegiſte ſunt diuinatores vel iſti qui ſub nomine fi
cte religionis per quaſdam quas ſanctorū vel apoſtolorum vocant ſor=
tes vel diuinationes, ſententiam vel ſcientiam profitentur ſiue diuinati
onis aut quarumcunqꝫ ſcripturarum inſpectione futura promittunt vt
xxvi. q. i. c i.

¶ Sotulares. dicuntur quaſi ſubtalares a ſub et talo. et aliud ſunt to=
ti genus calciamenti vt in cle. ne in agro de ſta. mo.

¶ Spectacula. ſunt que fiunt in loco vbi ludebant traiedi et comedi vt
dicunt greci et habetur in auten. de conſulibus, et ſpectaculū prohibi=
tum eſt prout importat effuſionē ſanguinis. C. de gladia. l. i. li. xi. et. l
legatum. ff. de vſu. et vſufruc. ſed ludi permittebantur ad letificationē
populi vt comedie et ſimilia l. i. ii. et. iii. C. de ſpecta. li. xi.

¶ Specus eſt altus locus ſupra terram per quem ducitur aqua. ff. de
riuis. l. i. §. ſpecus. Item ponitur pro foſſa qua colligitur aqua et eſt
ampla et rotunda. ff. de aqua plu. arcen. l. ſupra iter. ibi glo. ponit dif=
ferentiam inter ſpecus et cuniculum vide ſupra. C.

¶ Species ſignificat terminū ſignificatiuū plurium differentium nu
mero vt homo ille terminus ſignificat omnes homines inter ſe diffe=
rentes numero qui terminus homo ſignificatur per hoc nomen ſpeci
es prout eſt vnum de quinqꝫ predicabilibus. ſed ſecundum legiſtas ſu=
mitur ſpecies quandoqꝫ pro indiuiduo vt ſeyus ſtichus fundus corneli
anus dicitur ſpecies prout ex ſignificato vel quouis alio medio conclu
ditur proferentem ſignificare voluiſſe vt ſi dicat teſtator titio lego om
nes ſeruos ſeyo lego ſtichum ibi ſeyus in ſticho prefertur. l. vxorem.
§. feliciſſime. ff. de le. iii. nam ſpecies expreſſius legatur ꝙ genus et le
gatum ſpeciei preualet et aliquid ſignificat et operatur. ſimiliter ibi le
go titium vnum de ſeruis meis ſeyo lego ſtichum ſeyus in ſtichū pre=
fertur. l. cum ita. §. i ff de op. et elec. lega. non obſtan. l. ſi heres. §. i
e ti quia ibi optauit de facto ſed ibi lego titio fundum ſemproniū ſeyo
eiuſdem fundi vſufructum ſeyus in vſufructu non prefertur ymmo i
ter vtrunqꝫ communicatur. l. ſi alii. ff. de vſufruct. lega. Sed ſi iudex di

uidendo dicit titio aſſigno fundum ſempronianum ſeyo eius vſufructū ſolus ſeyus habebit vſufructum. l. et puto. §. i. ff. fami. her. ratio eſt voluntas iudicis ſumpta ex natura diuiſionis qua agitur recedi a com=munione. nam ſi vſufructus remaneret communis non fieret diuiſio nec recederet a cōmunione. Et hec diuiſio et ſententia iudicis eſſet et idē ter iniqua qua in fundo eque vni adiudicaretur tota proprietas et cum hoc pars vſufructus. ideo ſumitur intellectus talis ꝙ vnius ſit propri etas et alius vſufructus quia hic nulla apparet inequalitas. Item ibi te ſtator legat omnes ſeruos cuidam non capaci puta deportato et ſtichū ſeruum titio capaci titius habebit ſtichum nec derogatur legato gene=ris per legatum ſpeciei quia legatum generis nullum eſt ipſo iure. et ſic ei non derogatur vt. l. nam et ſi. ff. de iniuſto rup. et irri. fac. teſt. v bi quod nullum eſt rumpi non poteſt. Item ibi papa concedit gratiam alicui ad primum beneficium vacaturū in prouintia. alii ad primū va caturum in dyoceſi etiam prior prefertur ad primū vacaturū in dyoce ſi propter ius prius acquiſitum priori cui papa per ſecundā gratiā nō vult derogare. Nam papa ſpecifice nominat dyoceſim ad ipſius gratie reſtrictionē vt in illa dyoce. gratia tantum habeat effectum. Etiam quia hec gratia poteſt habere effectum abſq; hoc ꝙ deroget gratie generali. ſecus in legatis vbi omnes ſerui vni legantur et alteri ſtichus legatur quia niſi derogetur legato generis legatum ſpeciei non habebit effectū et nihil operabitur.

Sperant ideſt putant inſti. qui et a qui. manumitte. non licet. §. in fraudem. ver. ſepe.

Spoliatio. eſt a poſſeſſione rei immobilis violenta et iniurioſa deie=ctio vel rei mobilis ablatio. dicitur violenta quia ſi quis ſponte poſſeſſi onem ſuam renuntiauerit vel abiurauerit locum non habebit ſpoliatio et per cōſequens reſtitutio. Nam reſtitutio ſpoliatorum eſt ablatorū in iudicio reintegratio. et quia credendū canones loqui ſano intellectu ſpoliatus intelligitur in caſu quo criminaliter accuſatur qui tota ſua ſubſtantia vel maiori parte ipſius ſe per violentiam deſtitutum affir=mat quia nec nudi contendere nec inermes inimicis nos opponere de=bemus. habet enim ſpoliatus priuilegiū vt non poſſit exui iam nudatꝰ vt eſt tex. in. c. frequens de reſti. ſpoli. li vi. vnde. Cantabit vacuus co=ram latrone viator vide goff. in ſumma de reſti. ſpoli. vbi predictā dif

finitionem ſpoliationis ſubtiliter declarat.

¶ Sponſus et ſponſa ſunt qui inter ſe de futuris nuptiis promittunt per verba de futuro a ſpōdeo ſic dicti/ideſt promitto vt.l.iii.ff.de ſpō.

¶ Sponſa.dicitur etiam quā pater ſpondet alicui futuram ſponſam ſeu vxorem vt.l.ii.ff.e.ti.

¶ Sponſalia ſunt futurarū nuptiarum conuentio et repromiſſio.ff.e.ti l.i.et.xxx.q.v.noſtrates. et ita iſte conſenſus eſt de futuro matrimonio. Conſenſus vero nuptiarum eſt de preſenti matrimonio. Sed dicit placen.eundem eſſe conſenſum ſponſalium et nuptiarum.Sponſalia autem dicta ſunt a ſpondeo. nam moris fuit veteribus ſtipulari et ſpondere ſibi vxores futuras vt.l.ii.ff.e.ti. Inde ſponſa ꝙ a populo facta eſt et certa ſtipulatio poteſt interuenire ſed non eſt neceſſaria. Et nota ꝙ ſponſalia diſſolui poſſunt pluribus modis ſecundū io.an. in tractatulo ſuo ſuper quarto decretalium et nota ſuper rub.de ſpon.

¶ Sponſalitia largitas.dicitur quod dat ſponſus ſponſe ſine animo tamen recumpenſandi ſed omnino gratis vel econuerſo et iſta donatio dicitur contractus iure ciuili Et illorum ſunt quatuor ſcilicet ſtipulatio litterarum obligatio contractus emphiteoticus et ſponſalicia largitas vt in §.ius autem gentium inſti.de iure na.gen.et ciuili.in glo.ſuper verbo pone.

¶ Sportule.ſunt ſalaria apparitorum vel ſecundū azo.e.ti.forte apparitores iſta non ſibi ſed pro fiſco recipiebant.et illa reponebantur in ſporta vel in aliquo ſimili vaſe vt corbe in quo conſueuerūt aliqua portari et ita ſub tuta cuſtodia fiſco conſeruabantur et ſic cōtinentia ponūtur pro contentis vt.C.de ſpor,et ſump.l.iii.in rubri.

¶ Spurius.eſt filius ex inceſtuoſis nupticiis natus et dicitur a greca voce ſporas quod eſt vulgo conceptus vel ſine patre nomen ſumpſiſſe vt.ff.de ſta.homi.l.vulgo concepti.vel eſt natus de concubina vt de renunt.c.niſi cum pridem.§.perſone vero in glo. que diſtinguit nochū ſpurium manſerem et naturalem.

¶ Stabularii.dicuntur qui aduocatis hoſpitibus et ſtabulis proponūtur a ſtabulis ſic dicti. Qui vero ſic receperunt hoſpites et ſine equis vocantur caupones.

¶ Stationarii. dicuntur milites qui vt alicui teneant ſtationem ſunt conſtituti poſſunt etiam dici librorum venditores quia ſtationem faciunt pro libris vendendis. Item dicuntur elemoſinarum queſtores in. c. cum ex eo de pe. et remiſſi vbi prohibetur talibus predicare et ponitur ibi forma de verbo ad verbum eorum que tales dicere debent populo.

¶ Stadium eſt octaua pars miliariſ ytalici quod vt hyſtoriace refertur hercules vno anhelitu currebat et poſtea ſtabat. et eſt ſpacium centum et trigionta paſſuū ſecundū azo. inſti. de re. diui. §. vniuerſitatis in glo. ver. ſtadia.

¶ Status. eſt conditio hominis in qua vt plurimū pōt. vt ait plato.

¶ Status liber. eſt libertas conceſſa ſub conditione vt dicendo lego ſeruo meo libertatem ſi nauis ex aſia venerit. l. i. de ver. obli. ff. ꝛc.

¶ Statuimus bene ſignificat ſententiam diffinitiuā vt. c. in hiſ de ver ſigni. Et importat communiter nouū ius ſecus decernimus et innouamus vt in. c. decernimus de iudi. et. c. innouamus de treu. et pace. Nā decernimus diſcuſſionem dubii innouamus antiqui iuris renouationē et ſtatuimus noui iuris promulgationem importat.

¶ Statutum. eſt ius ab homine poſitum vel diſpoſitio ex qua ius producitur inſti. de iure na. gen. et ciui. et ſignificatur ius ſtatuti ex verbiſ in ſtatuto poſitis que ſignificant quod ſonant aut ſtrictius aut extenſius. vel aliter prout obſcuritas eorum declaratur ſeu quouis medio probabili concluditur. Nam in quibuſdam ſtatutis verba clare ſumuntur in ſuis propriis ſignificatis non reſtringendo nec extendendo. vt ibi ſtatutum imperatoris dicit ꝙ iudex qui dimittitur ab adminiſtratione nō ſoluat pecunias vſure ab eo debite nec ab eo exigantur nec a fideiuſſore. l. conſtitutionibus. ff. ad municipa ꝛc. Quandoqꝫ autem reſtringūtur verba ſtatuti vt ibi ſtatutum eſt ꝙ vir ſi manumiſerit ſeruū dotalē de volūtate mulieris teneatur mulieri ſoluto mrīonio reſtituere quicquid peruenerit ad ipſū a liberto. et etiā heres eius ſi ad ipſū peruenerit ī quo ſtatuto ſolū ꝯprehenditur vir et heres eius. ſꝫ nō ſocer pater viri l. ſi vir. §. de viro ff. ſolu. matri. Quādoqꝫ ſigīficat extēſius. ver. gra. ſtatutū ē ꝙ ꝯductores domorū habitent ī illis et nō ꝯducāt alius nec

alios ſecum in domo ꝯducta pro precio vel gratis teneant. vir conduxit
domum taliter certe extenditur quod poteſt inhabitare cum vxore.
et familiā ſua tota. nec facit contra ſtatutum vt. l. ſi ita ſtipulatus fuero
ff. de ver. obli. bar. hic decidit hanc queſtionē ſtatuto cauetur ꝙ quicun
ꝙ fecerit effundi ſanguinē in palatio capite plectatur barbitonſor fleu
botumat aliquem ibi an incidat penam. Et dicit ꝙ non quia ſtatutum ī
telligitur quicunꝗ iniurioſe ꝛc. etiam pena non debet imponi niſi pro
delicto. ſed barbitonſor in tali caſu non committit delictum igitur ꝛc.
niſi appareret de mente ſtatuentis ꝙ vellet prohibere de ſe licitum pu=
ta effundere ſanguinem etiam licite per fleubothomia propter loci ho
neſtatem. Nam tunc bene ſtaretur verbis ſtatuti. et ſic contra faciens
incurreret penam damni vel non lucri appoſitam. Si autem ſtatutum
velit prohibere de ſe licitum in dubio non eſt tenendum niſi clare hoc
pateat. Et predicta intelliguntur de extenſione vel reſtrictione vltra ꝙ̄
verba ſignificant de ſe. Si autem verbum habet plures ſignificationes
tunc illa eligitur ꝙ̄ eligendam ſignificatum verbi declarat vt quando
lex dicit naturales filios eſſe in poteſtate patris intelligitur de natura=
libus et legittimis quia aliis legibus declaratur ꝙ filii naturales tantū
non ſunt in patria poteſtate. Et nota ꝙ ſignificatio propria verbi dici=
tur illa in qua communiter capitur ipſum verbum vt in. l. labeo. ff. de
ſuppel lega Item ſtatutum imponens penam pecuniariam pro adul=
terio vel homicidio pro quibus eſt pena mortis de iure communi vtrū
valeat archi. in c. duo iſta nomina. xxiii. q. iiii. et in. c fina. ne. cle. vel.
mo. li. vi. Et hoſti. et io. an. in. c. fi. de conſue. deſcindunt ꝙ non valet
quia ꝯſtitutio debet eſſe iuſta equa et vniuerſalis. iiii. diſt. c. erat autē
lex / ſed iſta eſt iniqua quia per eam datur occaſio facile delinquendi. l. ſi
vnus §. illud vero. ff de pact. c. quemadmodum et. ca. et ſi chriſtus.
verſicu. quedam enim de iureiur. nil enim magis appetimus ꝙ̄ ſatura
re voluntatem noſtram cum poſſumus. Cum ergo quis ſcit ſe pro ho=
micidio non moriturum citius facit nec ſuam culpam pertimeſcit cū
ſperat poſſe redimere eam bal. ſolus apud legiſtas. in. c. i. §. iniuria de
pace infir. in vſi. feu. dicit ſine aliqua allegatione hoc ſtatutū inualidū
eſſe quādo īponit penā pecuniariā paruā et ſic nō ꝯtēptibilē alias ſecus
et nihil allegat ſed ludo. de roma probat per tex. in. §. pena inſti. de in
iur. vbi dicitur ꝙ valida erat. l. xii. tabularū olim que propter delictuꝫ

imponebat penā pecuniariā et hoc propter magnā veterū paupertatē. Item allegat glo. dicentem qui ruſtico aufert porcum aufert ſibi ocu= lum. l. illicitas. ff. de offi preſi. Item ruſtici non audent optare pecu= nias in comitatu florentino vt l. domini prediorum. C. de agri. et cen ſi. li. xi. Item ſtatuta communiter fiunt ꝙ qui ſteterit in ciuitate per tot annos efficitur ciuis. quod ſi non ſteterit continue ſed pro maiori parte temporis an locum habeat ſtatutum tex. eſt ſingularis in. l. cum de lamonis. §. ſabinus. ff de fundo inſtruct. inſtru. ꝗ lega.

¶ Statutum ſiue lex puniens vnum delictum et preſumppones aliud nō valet in illum in quo non verificatur delictum preſuppoſitum glo. vnica in. l. mancipia in verbo aduocandum. C. de ſer. fugi. ver. gra ſta tutum dicit turbans aliquem in poſſeſſione puniatur pena centum et reſtituat poſſeſſionem punit enim turbantem et preſupponit poſſeſſio= nem iniuſtam. ſi ergo quis non abſtulit poſſeſſionem nō punitur pena ſtatuti per hoc dicit lud de roma ꝙ lucratus fuit vi. flor. Item rome e rat ſtatutum ꝙ quicunꝗ non exequeretur diſpoſitionem defuncti infra annū priuaretur omnibus beneficiis ſuis excommunicaretur et ſtatim reſtitueret bona teſtatoris iuxta c. ſi heredes de teſta. quidam relictus executor exteſtamento nunꝗ habuit bona in poſſe ſuo ſed erant penes heredem non fuit executus infra annum et cum fuiſſet beneficiis pri= uatus et excommunicatus dicit ludouicus de roma ſe determinaſſe ꝙ male fuerat excommunicatus. quia preſuppoſitum ſtatuti ſcilicet ꝙ ha buerit bona in poſſe ſuo non verificabatur in eo et dicit hoc bene notan dum. Item ſtatuti cauſa compromitti nō poteſt. caſus eſt in. l. non diſ= tinguemus. §. deliberati. ff. de arbi. et. c. cauſa de in integri. reſti. po= teſt de ea incidentaliter cognoſci caſus ſingularis in glo. l. cum propo= nas. C. de re. herdi. quia idem eſt in arbitrio quod in iudice de quo in. l. quotiens. C. de iudi. Item ſtatutum prohibet habentem vnum officiū acceptare aliud ſi acceptat penā habeat vt careat acceptato et priuatur officiis ſeu beneficiis et ſalario primi tex. ſingularis eſt in. l. quiſquis. C. de cohorta. prin. li. xii et ibi per bar. Item ſtatutum eſt quod creda tur teſtibus deponentibus de credulitate an valeat. dicit hoſti. et domi nus antho. de but. in. c. i. de appel. ꝙ nō valeat de hoc ſcdꝫ ludo de ro. i. l. i. ff de ven. inſpi. et i. l. quid tamē. ff. de ar. et ple per domi. antho. in. c. quotiens de teſt. vbi non valet dictum teſtium per verbum credo

Item ſtatuta ciuitatis iudex ſeruare iurat queritur an iudicans contra ſtatutum continens id quod ius cōmune ſit periurus. et recidit in hoc an ſtatutum continens id quod iuſ commune ſit ius commune vel mu nicipale bal. l. ii. ff. de conſti. pe. dicit eſſe caſum ſingularem in. l. magi ſtratus. ff. ad municipa. et dicit lud. de ro. hoc neſcio extendere. Item ſta tutum prohibet aliquādo ne doctores ſalariati vadant ad allegandū ſeu aduocandum et ſi faciunt debent deponi a matricula aduocatorū et pri uantur ſalario illius anni ſecundū bal. ſingulariter in. l. placet in fi. C. de epiſcopis et cle. ymmo dantes licentiam doctoribus ſtipendiariis rei publice aut armigeris cum non poſſint quia eorum officium ad hoc non extenditur vt vadant ad balnea naturalia vel alia loca ſimilia. Sala rium illius temporis quo licentiam dederunt ipſi officiales de proprio ſoluere tenentur. caſus eſt ſingularis in. l. per hanc. C. de eroga. mili. an. li. xii. ſecundum ludo de roma. Item nota ꝙ in ſtatutis communi ter locum habet ar. a contrario ſenſu hoc tamen eſt limitandū niſi ar. il lud ſumatur ꝙ ſtatuentes in penam inciderent tunc enim non valet vt eſt glo in cle. i. ſuper verbo facere et exquiſitus de vſuris.

¶ Stellio. dicitur qui animo inconſtans et varius eſt verbo vel facto vel qui rem aliquā obligauit alicui et deinde impignorat alii non facta mentione de primo et generaliter ꝙ in his criminalibus cauſis dicitur dolus in ciuilibus dicitur ſtillionatus. Stellio enim proprie eſt animal variis maculis plenū et venenatum ſimile lacerte et eſt corpore pictuꝫ lucentibus guttis vide de hoc ſupra crimen ſtellionatus.

¶ Stichus eſt proprium nomen.

¶ Stigma eſt ſignum vel inſtrumentum quo brachia fabricenſium fi gurabantur cui erat impreſſum nomen imperatoris facies vero eoruꝫ non figurabantur vt. l. ſi quis. C. de pe. et ſecundum io. an. c ſi iudex laycus de ſen. ex. li. vi. in glo. verbi agnoſcitur.

¶ Stipes eſt perſona a qua alii or ginem ducunt.

¶ Stipulatio, eſt firma verborum conceptio. qua quis aliquid ſe factu rum daturm ve promittit alteri ſuper hoc ipſum interroganti et dici tur a ſtipulon grece quod eſt firmum latine / denominatur etiam a ſti pite. Conſtat autem ſtipulatio ex interrogatione premiſſa et reſponſio ne ſubſequenti quemadmodum contradictio ex affirmatione et negati one / hoc modo promittis vel dabiſ mihi decem promitto vel dabo tibi

quandoq; dicitur ſtipulatuſ ille qui promittit per ſtipulationem paſſiue
Vel ſic ſtipulatio eſt ſollennis promiſſio facta interrogatione preceden-
te et reſponſione ſequente.

¶ Stipulationum. alia eſt pura alia conditionalis et alia indiem.

¶ Sipulatio pura. Eſt que nec fit ſub conditione nec indiem ſed pure
vt dicendo dabis hoc dabo.

¶ Stipulatio cōditionalis habet fieri ſub cōditione hoc modo promit-
tis mihi dare centum ſi nauis ex aſia venerit et reſpondes promitto.

¶ Stipulatio indiem fit hoc modo dabis mihi. x. in kalendis iulii. et
reſpondes dabo.

¶ Sipulatio acquiliana eſt que nouat omnē contractum. Vt ſic quic-
quid mihi debes ex quacunq; cauſa idem mihi promittis. ſi enī ex mu-
tui datione mihi debitor ſis velimq; acceptum ferre / deſt per acceptilati
onem remittere non poterit res expedire niſi per obligationē que in rē
contrahitur. Require ſupra acquiliana actio.

¶ Stipulatus / ideſt vallatus circundatus fulcitus ſecundū io. an. in c. le
paſtoralis verſi notorium de re. iudi.

¶ Stinarii dicuntur amatores idem dicuntur carnearii.

¶ Stratum dicitur generaliter omne genus veſtis vel omne indumē-
tum vt. ff. de ver. ſigni ſed magis proprie veſtes cubiculares dicimus
ſtratum a ſternendo vnde etiam via publica ſtrata dicitur.

¶ Stratores etiam a ſternēdo dicuntur quia cuſtodientes in carcere re
os comdemnatos puniebant vel ſtratores dicuntur eſſe iſti qui ſtabulis
vel equis ſtantibus in eis preſūt et dicitur a ſtratorio ſecūdum azo. C.
de ſtrato li. xii in rubri.

¶ Studium vt dicit azo. Eſt vehemens et aſſidua ad aliq̄ rem agendā
cum ſumma voluntate occupatio ex qua voluntate labor in opus defer
tur. et perdit laboris tedium verſus in oblectamentum.

¶ Studium liberale et latinum olim tantum erat rome et conſtanti-
nopolis. in aliis autem locis non niſi ex priuilegiis vt. C. de ſtudio li.
in rubro. et ī nigro li. xi. et in prohemio ff. hec autē tria hodie īperio
ſciſſo ſtudiū in multis locis fit et maxīe bononie. que legalis ſtudii ob-
tinet monarchiam. ſed verū in feſtis et diebuſ domicis liceat ſtudere. Io
an. dicit ꝙ ſic dū ſtudiū fiat ſine ſollennitate non propter lucrum cum

non ſit opus ſeruile ſed cum ſollennitate puta in publicis ſcolis nō licȝ antho. de butri dicit ꝙ cauſa conſilii dandi vbi neceſſitas ſuadet ſcȝ quia cauſa eſt tempore peritura vel de loco longinquo tunc licet ſtudere etiā ad lucrum alias non nec in ſcientiis poſitiuis que ad lucrū vel honores tendunt ſed in theologia et ſpeculatiuis ſic. et addit panor. etiam in iu=re canonico cum ſit theologia practicata quia talis laborat in vinea do=mini et efficitur per hoc ſpeculatiuus et abſtrahitur a viciis non auteȝ cultus diuinus vel officium per hoc pretermittatur. ſanius enim eſt maioribus ſtudere et mentes occupare ꝙ̄ ocium inſequi vel ī laruis va gari immo melius eſſet domi manere ꝙ̄ feſta eccleſiarū propter domi=nas viſitare vt nota. c. i. de feriis et. c. odi. et proiecit. feſtiuit. veſtras. xxiiii. q. i. vbi etiam vidua que ī Corbanum duo minuta poſuerat a ſal uatore omnibus prefertur quia dominus non ea que offerūtur ſed vo luntatē offerentium reſpicit. ¶ Studeat ergo diligens ſcolaris diebus feriatis et aliis. quia non ſufficit diu fuiſſe in ſtudiis ſed bene et lauda=biliter vixiſſe cōmendandū ē. xii. q. ii. gloria epiſcopi in fi. nec aliquis repente fit ſummus de pe. diſt. ii. §. hec que de caritate. et glo. in. c. tū ex litteris de in integrum reſti. et nō poteſt quis modico tempore mul tum adiſcere. xlviii. diſt. §. i. quāuis ingenium in bene ſtudentibus in=terdum ſuppleat tempus. lxxvii. diſt. monachus vbi dicitur quantum de tempore decerpitur morum hoc docetur habere probitas ꝙ prolixi or conſuetudo contulit. aduertat etiam dictum iuris conſul. ff. de fidei com. iſ. liber. in. l. apud iulianum vbi dicit ſi vnum pedem tenerem in ſepulcro adhuc diſcerem nam qui vult ſeruare ꝛc.

¶ Stuprum eſt illicita virginis defloratio ꝙ̄uis in vidua cōmitti dica tur niſi ſit meretrix vel illicita cōcubina ſecundū. l. ff. de concubi. l. in=cōcubinatu in fi. Item committiur in pueris. ff. ad. l. iuli. de adulte. l. ſtuprum.

¶ Suarii. Require ſupra porcarii.

¶ Suaſio accipitur in bona parte vel in mala. ff. de ſeruō corrupto. l. i. §. perſuadere. et. C. de fur. et ſer. cor. l. ſi quis.

¶ Subgrunda eſt vna pars tecti vnius cuiuſqȝ domus que incumbit extremis capitibus tignorum tectualium vt. ff. de his qui de ie. vel ef fude. l. ſi vero. §. ſi pretor ait et alias dicitur ſubgrauida vel ſubgrādia

¶ Subrogare eſt aliquem in locum alterius ſubſtituere vel cōſtituere

vt officiales vel iudices alios ſubrogant et pōt ſcribi r pro b commutando vt ſurrogare.

¶Subornatio eſt informatio facta per aliquē de veritate tacēda et falſitate dicenda ſecundū vuilhel. de mon. lau. in cle. teſtibus de teſti.

¶Subſignare. eſt ſubſcribere vt teſtes in cirographo ſolent ſignare et quaſdam notulas ſubſcribere et quādo ſubſcribens ſe conſentire dicatur et quādo nō eſt bo. glo. in ca. preſbiterorum in verbo ſubſcripſerit de reb. eccle. non alie.

¶Subſtitutio eſt ſecunda conditionalis inſtitutio. quia inſtitutio dicitur primus gradus et ſubſtitutio ſecundus. et licet ſubſtitutiones in infinitum de vno in alium poſſunt procedere tamē omnis inſtitutio que fit poſt primā dicitur ſubſtitutio et ſecundus gradus. ſicut ſecunde nuptie dicuntur omnes que ſequntur primas, et diuiditur quia ſubſtitutionum alia eſt directa alia obliqua. Et nota differentiā inter verbū directum obliquū et commune. Vnde directum eſt ꝙ ſignificat vt ille cui relinquitur vel in quē diſponitur ſua manu recipiat vt eſt verbum inſtituo vt patet ff. de here. inſti. Itē illud heres eſto vt ibidē. Itē accreſcit ſiliter verbū capiat vel accipiat. Sed verbū obliquū ē quod ſignificat vt ille in quē diſponitur vel cui relinquitur de manu alterius accipiat vt eſt verbum reſtituo fa. l. inſtituta. ff. ad trebel. et per to. ti. Item volo vt quando per fideicōmiſſū pars hereditatis eſt reſtituenda. l. pater filiū. §. fi. ff. de l iii. Itē verbū rogo ꝛc. Sed verbum cōmune eſt quod vtrāqꝫ ſignificationē ſiue de manu ſua ſiue de alterius recipiat vt ē verbū ſubſtituo ſicut in. l. cēturio. ff. de vulg. ſubſti. habet eni quādoqꝫ directā ſignificatō; quādoqꝫ obliqꝫ. ſubſtitutio directa dicitur cū nullo mediante q̃s capit hereditatē deficientis et directe efficitur heres ipſi teſtatori qui inſtituit eū inſti. de vulg. ſub. §. quo caſu. Et hec ſubdiuiditur qz alia ē vulgaris, alia pupillaris. alia exēplariſ. alia breuiloqua ſiue reciproca. alia cōpendioſa.

¶Subſtitutio vulgaris dicitur qz de vulgo et a quolibet fieri pōt dū tamē hic teſtamētū facere. et ille ex teſtamēto capere poſſit. et hec ſubdiuiditur quia quedā ē vulgaris expreſſa et quedam tacita.

¶Subſtitutio vulgaris expreſſa ē que fit verbis negatiuis hoc mō titius heres eſto et ſi heres ille nō ſit vel erit. ſeius heres eſto. i. ſit. ſic eni inſtituo te mihi titiū heredē et ſi te noluerit vel nō potuerit eſſe heres ſit heres ſeius.

¶ Subſtitutio vulgariſ tacita fit per verba affirmatiua veluti cū vero
miles puberem et impuberem heredes inſtituit et cōmuni verbo eos
ſubſtituit hoc modo ſey.impubes et meui pubes heredes eſtote vel ſūto
quos vnanimiter inuicem ſubſtituo vel ſic et in idem redibit puberem
ſeyum et impuberē heredes facio et eos ſibi inuicem ſubſtituo.qua ſub
ſtitutiōne colligo ꝙ ſi vnus non fuerit heres vel ſi vnus moriatur ali=
us inſolidum ſit et dicitur vulgaris quia fit a quolibet de vulgo ſiue ſit
in ptāte ſiue nō et dicitur tacita quia puberē tacite vulgariter impube
ri ſubſtituit que ſubſtitutio magis eſſet pupillaris niſi propter adiun=
ctā perſonam.ſed in milite talis ſubſtitutio pupillaris eſt propter priui
legiū militis que ſubſtitutio quantū ad puberē vulgaris eſt quātum ad
impuberē pupillaris quoniā ſi pubes hereditatē adeat pro parte ſua e=
uaneſcit ſubſtitutio prius facta.ſed ſi impubes hereditatē adeat pro par
te ſua non euaneſcit cum eſt ſubſtitutio facta priuſq̄ expleuerit puber
tatē vnde ſub expreſſa pupillari ꝯtinetur tacita vulgaris.ff.e.ti.l.nam
hoc iur.

¶ Subſtitutio pupillaris eſt que ſoli pupillo et impuberi fit.Et eſt eti
am duplex alia expreſſa alia tacita.ſubſtitutio pupillariſ expreſſa fit hoc
mō iſte filius meus impubes heres eſto et ſi heres non erit aut ſi hereſ
erit et infra pupillarē etatē deceſſerit ille heres eſto vel ſic inſtituo mi=
hi in heredē.T.filiū meū pupillū et ſi nō erit aut ſi erit heres et infra
ānos pubertatis vel in pupillari etate deceſſerit ſubſtituo ei ſeyū hec di
citur expreſſa ſubſtitutio qꝫ in ea oīa verba exprimuntur que exprimi
oportet.

¶ Subſtitutio pupillaris tacita.Eſt hec filius meus impubes heres eſ
to et ſi iſte nō erit ille heres eſto.vel ſic q̄ſquis mihi heres erit ſit hereſ
filio meo. Hec dicitur tacita qꝫ verba quedā nō expreſſa hic tacite ſub
intelligūtur que exprimūtur in expreſſa ſubſtitutione pupillari.Nam
per hāc tacite intelligitur ꝙ ſi filius deceſſerit in pupillari etate ille qui
erit heres patri erit heres filio.Et debētur ille pupillares ſubſtitutiōes
ſoliſ pupilliſ ī ptāte parētū exiſtētibꝰ et ab ipſiſ parētibꝰ fiūt/per quod
euidēter patꝫ ꝙ nō a matre ſed a ſolo patre fiunt cū mater filios nō ha
beat ī ptāte.Sꝫ nūq̄ ſubſtitutꝰ ex pupillari expreſſa(repellitur a mrē
pupilli) et ſubſtitutꝰ ex tacita repellitur a mrē pupilli et ſuccedit ipſi
pupillo mater.Itē q̄ ē ſubſtitutꝰ ex pupillari ſubſtitutōe fit heres ipſi
puppillo.Ille vero qui eſt ſubſtitutꝰ ex vulgari fit heres ipſi teſtatori

Item pupillaris tacita ītelligitur eſſe vulgaris expreſſa qua mater ſub
ſtituitur pupillio. Et hoc propter priuilegiū matris. Item eodē modo
quādo quis pupillio vel alii ſubſtituitur propter adiunctā perſonā.

¶ Subſtitutio pupillaris compēdioſa. eſt que fit verborū compendio
que verba in pupillari expreſſa ſunt prolixiora. Et ex hoc dicitur com=
pēdioſa et habet fieri hoc modo. Inſtituo ticium filiū meū mihi in he=
redē et quādocunq̧ deceſſerit ſine filiis ſubſtituo ei ſeyum vel ſic Iſte
filius impubes heres eſto et quocunq̧ tempore deceſſerit ille heres eſto
que ſuſtitutio tantum locum habet in milite de hoc in .l. precibus. C.
de impub. et ali ſubſti.
¶ Subſtitutio breuiloqua ſiue reciproca; Eſt que continet duas vulga
res et duas pupillares ſubſtitutiones vt cum duo impuberes inſtituti
a parente qui habet eos in poteſtate inuicem ſubſtituuntur hoc modo
S. et. T. filios meos impuberes mihi inſtituo heredes et eos inuicem
ſubſtituo. Vnde quia continet expreſſam pupillarem ſi aliquis predi=
ctorum deceſſerit in impuberi etate mater impuberis decedentis omni
no repellitur et ſuccedit ſubſtitutus. Et hanc ſubſtitutionem lex appel=
lat reciprocam et omnes quatuor expreſſe ſunt.

¶ Subſtitutio exemplaris vel exemplaria. Eſt que fit a parentibus v=
triuſq̧ ſexus filio furioſo vel mente capto. Et dicitur exemplaris quia
ſit ad exemplum pupillaris ſubſtitutionis quia ſicut pater prouidet fi=
lio pupillo qui teſtari non poteſt de herede. Ita prouidet filio mente ca
pto vel furioſo. Et fit hoc modo. T. filium meum furioſum vel men
te captum mihi heredem inſtituo. Et ſi deceſſerit furioſus vel mente
captus anteq̄ ad ſanam mentem peruenerit ſubſtituo ei talem filium
ſuum vel fratrem vel aliquem alienum ſi deficiat filius vel frater.
¶ Subſtitutio obliqua ſiue non directa. Eſt fideicommiſſaria et eſt illa
que fit per fideicommiſſum vt hic quicunq̧ veſtrum ſine liberis deceſſe
rit rogo vt eius portio ad ſuperſtitem perueniat. Et quando quis inſti=
tuit heredem et eius fideicommittit vt quamcito poſſit eius hereditatē
adeat et eam alteri certe perſone cui et quando teſtator voluerit reſtitu
at videlicet tali die vel ſub tali conditione ſi deceſſerit ſine filiis vt ſi for
te in ea conditione fuerit quod teſtator magis diligat eum et ex te=
ſtamento eius directo nihil capere poſſit puta quia ipſemet directe

et imediate capax nō eſt qualis ē ſpurius ſaltē hoc mō aliquid capiat et cō ſequatur ex hereditate vel totā ipſā hereditatē vt. C. ad trebel. per to. qua ſi et. ff. e. ti. i multis. l. et i. c. Raynūcius. Raynaldus de teſta. Et nota ꝙ in ſubſtitutōibus fideicōmiſſariis locū hꝫ quartarū deductio i directis aūt nō. c. Si pater de teſta. li. vi. vbi ē caſus et ibi vi. glo. de his ſubſtitutōibꝫ eſt glo. in. ca. Raynūcius. preal. et inſti. de vulga. et pupil. ſubſti. per to.

¶ Subſtitutus heres Re. ſupra heres ſubſtitutus. Et nota ꝙ i oībus ſub ſtitutionibus primo precedere dꝫ inſtitutio ſicut primus gradus et poſtea poni debet ſubſtitutio vt ſecūdus. Hinc eſt quod dicitur inſtitutus primo heres et ſubſtitutus ſecundus vt. l. cū proponas. C. de here. inſti.

¶ Subhaſtari. Eſt rem venalem proponi haſta ſuppoſita quod frequens eſt circa predia que nunciantur vel cenſentur fiſco vacare et ſic per ſubha ſtationem plus offerenti debetur.

¶ Subſidiaria actio. re. ſupra actio ſubſidiaria.

¶ Subpūctare litteram eſt eam dampnare punctis ſuppoſitis vt quando littera ſuperflua iferius pūctatur vt habetur ſupra lrā. C. i ver. cācellare.

¶ Succeſſio. Quādoqꝫ fit de capite in caput et quādoqꝫ de gradu i gradū ſecundū azo. in ſum. de ſucceſ. edic. C. et. ff. e. ti. l. i.

¶ Succeſſio de capite in caput. Eſt cum deficiente primo capite liberorū oritur ſecundū caput agnatorum et iſto deficiente ſuccedit tertium caput cognatorum et cognatis deficientibus ſucceditur quarto ordine per vnde vir et mulier vel vxor vt. C. in ti. vnde vir et vx. auten. preterea.

¶ Succeſſio de gradu in gradū. Eſt quādo plures perſone ſunt in eodem capite in diuerſis gradibus vna prior altera poſterior nā priore repulſa ſpe vel repudiatione. ſequens ſuccedit vt. ff. de ſucceſ. edic. l. i. et. C. e. ti. per azo in ſū. Et ad pleniorē ſcꝫ doctrinā ſucceſſionū ab inteſtato ſic ē diſti guendum aut dubitatur qualiter deſcendētes ſuccedant aſcendentibus aut qualiter aſcendentes deſcendētibus aut qualiter collaterales collateralibus Primo caſu aut ſuperſunt legittimi et naturales aut legittimi tantū aut adoptiui aut naturales tantum aut nati ex illicito coitu vt ſpurii ꝛc. Si le gittimi et naturales aut ſuperſunt tantū filii primi gradus aut vlterioreſ Primo caſu aut oēs emancipati aut oēs in poteſtate ſūt et tunc iure veteri et nouo ſuccedunt equaliter ſublata drā ſexus vt. l. xii. tabu. et inſti. de he re. que ab inteſta. defe. § emācipati. C. de ſuis et legit. here. l. vl. Et aut. in ſucceſſione ibidem aut ſuperſunt quidam emancipati et quidam in po teſtate et tunc iure veteri digeſtorum vocabantur emancipati de iure pre

toꝛio exiſtentes in poteſtate. Et de iure ciuili omnes equaliter licet diuer-
ſis iuribus vocarētur. C. de legit. here. l. meminimus ibi. Cū igitur pre
torem filiū emancipatū ⁊c. ff. de bo. poſ. l. Sed cū patrono. §. bonorum
in iure vero autēticorū vocabātur etiā emancipati cū ſuis equaliter vt in
autē. de here. que ab inteſta. defe. §. Reliquum ibi. In illa ⁊c. Si vero ſu
perſunt vlteriores aut erant cōcepti viuenti eo de cuius hereditate agitur
aut eo mortuo. Si eo viuente aut naſcuntur eo ſuperſtite per quē coniun
gūtur aut cōſtat eos excludi ſi velit ille adire hereditatē quia precedit eos
in gradu. Sed ſi nolunt vel non poſſunt quia moritur anteꝙ adeant vocā
tur vlteriores per eum cōiuncti. Et ſi ſoli et eodem gradu vocātur equa-
liter ſi cū patruis vocantur in ſtirpes iure veteri et nouo. Idē ſi naſcūtur
mortuo patre quia paria ſunt eū nō eſſe mortuum et repudiare et eū mo
ri anteꝙ repudiat ſi nō erāt cōcepti mortuo eo de cuius hereditate agitur
nec pretorio nec ciuili iure vocantur nec excludunt ſequētes vt hec omīa
euidenter probantur. C. de ſuis. et legit. here. l. Nepotes. Et in auten. in
ſucceſſione ibidem preal. Et inſti de here. que ab inteſta. defe. §. cum filiꝰ
et in autē. de here. que ab inte. defe. §. Reliquum preall. col. ix. et. ff. de
iniuſto. rup. irri. teſta. l. Si quis filio. Sane tamen hec intelligātur eſſe
vera nō ex equalitate tituli. C. de his qui ante aper. ta. l. vnica et de cadu
tol. l. i. §. innotiſſimo eo caſu quando ius cōpetebat adulto filio vt. C. ad
ſena. cōſul. orphi. l. vlt. predicta procedunt ſi naſcūtur eo exiſtēte in ptāte
per quem cōiungūtur. Si vero ſit emancipatus et nepotes reponūtur. i.
remaneant in ptāte eius de cuius ſucceſſione tractatur. Cōſiderato iure ci
uili ātiquo preferuntur nepotes. Sed per edictum de cōiungēdis cū emā
cipato liberis eius vocantur ſimul. Et tantum cōſequitur filius quātum
omnes nepotes ex eo nati vt apparet. ff. de cōiungen. cum emanci. l. eiꝰ
. §. Inter ipſum. et. ff. contra. ta. . l. i. §. qui habeāt et. l. qui habet. et. l
Cum emancipatus. §. Si pater. Sed iure nouo autenticorū preferuntur
filii quia priores in gradu cum ſublata ſit ſnīa patrie poteſtatis. Et ſic eſt
correctus ille titulus de cōiungē. cum emanci. vt nota. e. ti. l. i. in prin. et
C. de ſuis. et legit. here. l. fi. et aut. ī ſucceſſione ibidem / quod ītellige vt
ibi dicitur. Nā titulus ille adhuc hodie manet ſecundū. Ia. de Rauen. ali
as de rauani. ſcȝ quo ad ſucceſſiones ex teſtamēto. Si aūt mortuo aſcēdē-
te ſuperſunt deſcēdētes legittimi tantum vt adoptiui. tunc ſi dantur ī ad-
optionē deſcēdentibus per lineam maſculinam vel femininam ſuccedunt
eis ex teſtamēto et ab inteſtato exheredati habēt querelam. Si dantur ex-

traneis in adopcōnem aut moritur pater adoptiuus teſtatus aut inteſtato Si teſtatus regulariter nihil relinquere cogitur fallit in caſu ſi arrogatus ſit impubes cui cogitur quartam relinquere ex cōſtitutione diui.pii.vt.l papinianus.§. Si quis.ff.de inoffici.teſta. Ita ſimpliciter dixit dynus. Sed quid ſi erat factus pubes an debeatur ſibi quarta dic vt no. C.de adop.l.ii. Si autem moritur pater adoptiuus inteſtatus aut ſine legittimis et naturalibus et tunc ſecundum omnes ſuccedunt adoptiui. Aut extantibus legittimis et naturalibus. et tunc reprobata quorundā opinione qui dixerunt contrarium vocantur etiam cum legittimis et naturalibus equaliter. Si tēpore mortis reperiantur in poteſtate hec probantur. C. de ſuis et legi.here.l.fi. Tertio caſu quando mortuo aſcendente naturales tantū ſuperſunt aut extantibus legittmis aut non extantibus. Primo caſu aut decedit pater teſtatus aut īteſtatus. Si teſtatus pōt eos īſtituere ī vncia vt ī.l.ii. et ī autē.ibi poſita.C.de natura.libe. Si īteſtatus ī nihılū ſuccedūt ſ; alūtur.vt ī aut.de natura.libe.C.ſi vero et.C.de natura.libe.aut.lic; Secūdo caſu quādo nō extātibus legis filiis naturales ſuperſūt extātibus parentibus aut nō extātibus. Si extāte aut decedit teſtatus et tūc pōt naturales inſtituere inſolidum parentibus relinquendo legittimā. aut inteſtatus et non ſuperſit cōiunx legittima et tunc ſuccedunt in duas vncias vt in auten.licet preall. Quarto caſu quando ſuperſunt ſpurii aut tractatur de ſucceſſiōe linee paterne aut materne. Si paterne ſpurii ex illicito coitu nati nulli ſuccedunt in autē.Qui.mo.na.effi.ſui.§.vlt. Si materne. aut tractatur de ſucceſſione matris aut de ſucceſſione coniūctorum per matrē Si matris aut non eſt illuſtris aut illuſtris. Si primum vi; non illuſtris Aut ſuperſunt ſpurii vulgo queſiti. Aut ſuperſunt ſpurii inceſtuoſi vel nepharii. Si ſunt vulgo queſiti ſuccedunt matri indiſtincte vt.ff.ad turpillia.l.i.§.i. Et inſti.e.ti.§. Nouiſſimo ſi ſunt ſuſcepti ex dampnabili coitu non ſuccedunt.in auten.qui.mo.na.effi.ſui.§.fi. Si vero mater ē illuſtris tunc aut extantibus iuſtis filiis aut non. Et dic vt.C.ad ſena.cōſui.orphi.l.ſi quia. Si vero de ſucceſſione coniunctorum per matrem indiſtincte ſuccedūt et eis ſucceditur vt.ff.vnde cogna.l.ſi ſpurius.et.l. In hac parte. Secundo caſu principali ſc; quando agitur qualiter aſcēdentes ſuccedant aut ſupereſt pater et mater vel mater tātum aut vterq; ſimul cū fratribus vtrimq; cōiunctis aut cum coniunctis ex altera parte tātum aut ſuperſunt auus vel auia vna cum fratribus. Primo caſu iure veteri preferebatur pater matri ſi filius fuit in poteſtate quia olim occupabat iure pe

culii et quia erat agnatus mater vero cognata vt.ff.ad turpil.l.vl. Item hec erant tunc vera in naturali et legittimo patre. ſecus in naturali tantū quem non habet in poteſtate et ſic non habet beneficium manumiſſoriū. Item ſecus in legittimo vt.ff.ad turpil.l.ſi patrem hodie vero filius habet heredem et non occupat iure peculii vt in auten.de here.que ab īteſt. defe.§.i.Item ſublata eſt differentia agnationis et cognatiōis vt. e.ti.§ nulla.et ideo pater et mater pariter vocātur vt.C.ad turpi.ī aut. defūcto ſecundo caſu locū habet.inſti. ad ſena. cōſul.orphi.§.i.quia hodie ſimul vocantur importiones viriles vt in auten.de here.que ab inteſta.veni.§ conſequens.et in autētico defuncto preall. Tertio caſu prefertur pater et mater fratribus cōiunctis ex altera parte tantū vt in auten.preal.defuncto ꝛc. Quarto caſu eſt opinio inter Bulgarum ex vna et martinū et Iohannē partibus ex altera vt in iam alle.auten.defuncto. Tertio caſu prīcipali cū tractatur de ſucceſſiōe collateralium aut ſunt fratres vtrimq̄ cōiuncti tantum et ſuccedunt vt.ff.de ſuis et legitti.here.l.i.§.vlti.aut ſuperſunt coniuncti ex altera parte tantum vt vterini tantum vel conſanguinei tantum tunc aut ſuperſunt ex legittimo nati matrimonio aut nō Si primum tunc ſuccedunt vt.C. de ſuis et legittimis here.aut.poſt fratres. Si ſecundum aut ſunt coniuncti per patrem tantum et nō ſuccedūt vt in aut.qui.mo.na.effi.ſui.§. filium. Si per matrem ſuccedūt etiam ſpurii vel ex vulgo queſiti.vt.ff.vnde.cogna.l.ii. aut ſuperſunt vterini tantum et cōſanguinei tantum et tuuc pariter ſuccedunt in bonis a ſe queſitis quia cognatio hodie ab agnatione non differt vt in aut. poſt fratres preall. Sed in bonis queſitis a patre preferūtur conſanguinei et in queſitis a matre preferuntur vterini vt.C. de ſuis et legit.here.l.de emancipatis. Et in hoc non remanet illa lex incorrecta aut ſuperſunt vtrimq̄ cōiuncti cum conſanguineis tantum vel vterinis tantum et preferūtur vndecunq̄ queſitis vt in aut. Itaq̄ C.cōmunia.de ſucceſſio. Nam duplici iure vtuntur vt in corpore vnde ſumuntur aut ſuperſunt fratres et filii fratrum et tunc ſuccedūt eadem diſtinctione ſeruata vtrimq̄ coniunctorum et non coniunctorum vt in auten. Ceſſante.C.de ſuis et leg.here. dic vt ibi vel ſuperſunt etiam nepotes fratrum vel vlteriores et tunc qui prior eſt in gradu pocior erit in iure auten.poſt fratres prealle.ſecundum Cy. cuius fuit hec diſtinctio paucis per.Cy. additis qui hanc ponit ad lrām. C.communia de ſucceſ.in auten. Itaq̄ prealle. Et datur ſuper.c.de aucto

ritate de conceſ.preben.li.vi.Ex dictis de ſucceſſione hereditaria talis ori
tur queſtio. Vtrum qui preferātur in ſucceſſione inter pueros fratris ex
matre tantum ex vna et inter pueros filie ſororis patris vel pueros filie
fratris prīs aut pueros filii ſororis patris partibus ex altera. In hac que
ſtione incidens caſus eſt talis quidam.h.fuit frater ex parte matris tantū
cuiuſdam.g.vxoris.b.idem h.cum quadam.k.familia ſua generauit du
as filias in ſtatu ſoluto de poſt contraxit.h.cum.k.matrimonium et ipſa
k. in celebratione matrimonii ſuas tenuit filias ſubmātello ſurgit ex hoc
queſtio an iſte filie ſint legittimate et poſſint ſuccedere vel ne. Et reſpōde
tur ꝙ ſic videlicet ꝙ ſint legittimate et ſuccedunt ac ſi fuiſſent legittime
a principio generationis fa.§.dubitatū in auten.de inceſt.nup.colla.ii.
Quia legittimati per ſubſequens matrimonium habent omnes ſucceſſio
nes quas habent illi qui ſunt ab inicio legittimi et naturales ita dicit.Bar
in.§.dubitatum prealle.facit etiam.§.tribus in auten.qui.mo.na.effi
ſui in ver.Reliquum colla.vii.vbi dicit bar.ꝙ tales ſic legittimati efficiū
tur primogeniti ſiue poſtea alii liberi naſcantur ex eodem matrimonio ſi
ue non et ſuccedunt illis perſonis quibus ſuccedūt illi qui ab inicio legit=
timi nati fuerunt facit ad hoc.l. Cum quis.C.de natu.libe.et inſtitu.de
nup.§.ſi.vbi glo. ſuper verbo interdictum cum glo.penul.Item in.c.
tanto in principio qui filii ſunt legittimi. Et ad queſtionem principalem
quia in caſu preſenti pueri filie ſororis patris pueri filii fratris patris et
pueri filii ſororis patris ſunt in eodem gradu tūc filia fratris ex vna par
te prefertur in ſucceſſione pueris ſupradictis patet hoc.C. de legittimis
heredis auten. poſt fratres cum ſimilibus vbi dicitur quando defunctus
non reliquit fratrem vel ſororem ex vtroq; parente nec eorundem fratriſ
et ſororis liberos extunc preferuntur in ſucceſſione fratres et ſorores ex
vna parte et eorundem liberi et ſunt in gradu viciniori ꝙ̃ pueri ſupradi=
cti ſcꝫ filie ſororis patris et pueri filie fratris patris et filii ſororis patris
vt in auten.de here.ab inteſt.venienti.§.Reliquum.et.§.illud palam.
Idem dicit bar. de ſalice.in auten.poſt fratres prealle.et probatur.C.de
legit.here.in auten poſt fratres.ii.vbi habetur ꝙ poſt fratres et ſorores
et eorum liberos ſuccedent a primo alii ſecundum gradus ſuoſ nam puer
fratris ex vno parente eſt in tertio gradu cōſaguinitatis ſed ſupradicti pu
eri ſunt in quarto gradu et qui vicinior eſt in gradu preferetur in ſucceſ=
ſione ergo ꝛc.

¶ Suffragium.Eſt proprie patrocinium quod preſtat aduocatus aut cō

ſiliū vel ſeruiciū.xii.q.ii.ſuffragia. Quandoq; ponitur pro ſalario quod debetur aduocato ſecundum azo.C.de ſuffra.Quandoq; eſt conſenſus in ſcriptis redactus ſcʒ cum dicitur ego.b.nomino.p. in prelatum et ſic ſumitur de elec.capi. perpetuo li.vi.Eſt etiam auxilium deprecationis pro animabus factum.Et ſic ſunt quatuor modi ſuffragādi pro animabus ad quas omnes alii reducuntur ſcʒ oratio beatorum hoīm ſiue amicorum ieiunium elemoſina/et ſacramentum altaris. Unde verſus

Miſſa preces dona ieiunia quatuor iſta.

Abſoluunt animas quas purgans detinet ignis.

De hoc vide glo.in.c.cum creatura de elec.miſſa.

Super/hec prepoſitio de ſuo ſignificato ſignificat in iure ypothecationem et per hoc ſi teſtator legat annuo decem ſuper tali fundo ſenſus eſt q; ipſū fundum ypothecat pro illo legato.et idem in promiſſione. Nā ypotheca dicitur ab ypos.i.ſub et theſis poſitio quaſi ſuppoſitio.Item dictio ſuper.quandoq; non ſignificat ypothecationem quando aliquid impedit. ver.gra.concedo tibi.x. annua ſuper tali re transferens in te dominiū ex hac cauſa per tranſlationem dominii impeditur ypotheca vt in.l.pignus ff.de re.iudi.Item dictio ſuper quandoq; ponitur pro de vt i.c.ſuper ſpoliatione de or.cog.c.ſuper litteris de reſcriptis.c.ſuper eo de elec.et ſic dicit allexander. Cum ſuper eſt pro de ꝛc. quandoq; ponitur pro preter vt notatur in dictis iuribus.

Suffragari.i.auxiliari.Inde dicuntur ſuffraganei.i.auxiliarii dyoceſanorum epiſcoporum de elec.c. ſuffraganeis vbi epiſcopi dyoceſani dicū tur archiepiſcopi metropolitani et poſſunt eo tantum cōfirmato nondum conſecrato nec palliato de mandato eius conſecrari vt ibi dicitur.

Supinum habet duos caſus tantum accuſatiuum et ablatiuum in ablatiuo ſignificat terminum a quo vt minor natu vt in.l.iii.§.minorem.ff de mino.Nam tempus legis computatur a tēpore natiuitatis vt a termīo a quo.ſed in accuſatiuo ſignificat terminum ad quem. Ratio quia voluntas defuncti ſcʒ ei obtemperari eſt terminus ad quem et nec iſto caſu nec precedenti ſignificat conditionem quia nihil quod ſuſpendi poſſit ſubeſt. Supinum ergo ī vtroq; caſu ſcʒ accuſatiuo et ablatiuo ſumptum de ſe ſolo non importat conditionem niſi addatur ei verbum vel participium futuri temporis vt venturus vel iturus. Tunc enim ex adiuncto quod cōtinet euentum conditionem ſignificabit ſed nō ex ſuo proprio ſignificato

quo tantum ſignificat terminum a quo vel ad quem.

¶ Superficiales edes. Sunt que in ſolo conducto vel empto ſunt poſite
quarum propinquitas ſeu proprietas ciuili et naturali iure eius eſt cuius
eſt ſolum vt. ff. de ſuperficie. l. ii. vel edificia ſuper ſoli faciem facta puta
quia dominus ſoli ex locatione conceſſit ſuper ſolum ſuum edificia fieri.

¶ De ſuperficie in remactio. Re. ſupra de actionibus.

¶ Supellex. Eſt domeſticum patriſfamilias inſtrumentum in quo conti
nentur mēſe ciphi ſcephalia ſubtellia cultra. Impiria vaſa oraria aquaria
pelues aquinaria traha vaſa eſtuaria vulgaria. i. ad certum officium attri
buta et cetera inſtrumenta domus vt ſcribit ponponius dicitur autem ſup
pellex vt labeo ait quia hii qui ī legatione mittebantur ſecum ſuppellecti
les deportabant vt in. l. labeo. ff. de ſuppel. lega. que autem comprehen=
dātur ſub vocabulo ſuppellectilis determinat bal. in. l. ī legatis. C. de le.

¶ Supplicarii dicuntur qui ob aliquod delictum enorme in publicum de
uoluuntur erarium que deuolutio dicitur bonorum publicatio.

¶ Supplicatio. Eſt petitio venie prioris erroris vel eſt quedam benigni
tatis ipſius ſuperioris imploratio. Et ponuntur tres drē inter ſupplicati=
onem et appellationem vt in glo. iiii. c. ex litteris. de in integ. reſt. Et ſu=
mitur ibi ſupplicatio ſtricte pro ea que porrigitur aduerſus ſententiā que
petitur reuocari ꝙuis alias capiatur large pro qualibet precum porrecti=
one. Et ponit butri. quartam drām quia non licet tertio appellare ſꝫ bene
licet tertio ſupplicare quā differentiam. Io. an. quem ſequitur bar. repro
bat dicens but. erraſſe quia ſi intelligitur ꝙ poſt duas ſupplicationes ter=
tia admittitur tunc eſt contra caſum. l. ſi aduerſus. C. de preci. impera. of
fe. ſi ſecundo intelligitur ꝙ poſt duas ſententias latas in cā appellationis
liceat poſtea loco tertie ſententie facere ſupplicationem. Item falſum eſt
quia quando nō licet tertia vice appellare nec licebit ſupplicare. Alia dif
ferentia licet in appellatione a ſnīa diffinitiua ſecus tamen in interlocuto
ria non ſit neceſſe exprimi cauſam aliquam tamen in ſupplicatione neceſ
ſario apponitur cauſa ſaltem colorata alias ſuperior non debet admittere
ſupplicationem. Item differunt quia ſolus princeps ſuperior concedere
habet ſuplicationem. ſed appellatio etiam fit ab inferiori.

¶ Surreptio. Eſt repentina et feſtina alicuius falſitatis ſuggeſtio. Et di=
citur a ſub et repo de hoc notatur in. c. ſuper litteris de reſcriptis.

¶ Suſpenſio excōmunicatio et exilium differunt quia pōt ſuſpēſus ſine

peccato cōmunicare aliis hominibus et alii ſibi ſecus in excōmunicatōe et
exilio que tamen differunt interſe quia excōmunicatus pōt manere ī ciui
tate licet priuetur hoīm cōmunione ſed in exilium miſſus expellitur tam
a ciuitate quā a cōmunione hoīm vt ſuſpenſus celebranſ perpetuo deponi
debet.c.vt clericorum.de vi.et ho.cle.et.c.clerici. et latores de cle.excō.
miniſtran.

¶ Suſpēſū dicitur id quod excedit domos vel vltra eas extēditur. Quod
ſi ceciderit et alicui nocuerit vel dampnum intulerit in via publica eunti
tenebitur dominus domus illius de qua dampnum illatū eſt vt.ff.de ef-
fu.et eiec. per totum.

¶ Suſpectus dicitur qui non ex fide adminiſtrat vt inſti.de ſuſpec.tuto.
§.ſuſpectus.

¶ Suus quis dicatur. Cū dicitur quis proſequi iniuriā ſuorū vide in.c.
de cetero de teſt.et in.l.ſi femina.C.ad turpil.nam dicitur ille qui etiam
admittitur ad ſucceſſionē ab inteſtato ſiue iure agnatiōis ſiue cognatōnis
de quo etiam in.l.neganda.C.qui.accu.nō poſ.canonizatā. iii.q.xi.ca.
neganda.Bal.et moderni dicunt illū eſſe ſuū pro quo pōt quiſ agere ſine
mandato cū ſola cautiōe de rato vt ſunt omnes agnati cognati filii liberti
patroni ꝛc.Contra quos non pōt quis compelli teſtificari in cā crimina-
li vt notatur in.c.de cetcro prealle. Item aliter capitur cum quis dicitur
eſſe ſuus.i.ſue mentis vel apud ſe vt in.l.fulcinius.§.adeo autem latita
tio.ff.qui.ex cau.in poſ. Et eſt ibi pulcher modus loquendi ꝙ furioſus
ebrius dormiens pupillus ꝛc.dicitur non eſſe ſuus nec patitur venditiōꝫ
alias vendicationē de qua ibi. Nam non ſe occultat qui ſuus non eſt vt in
.§.adeo prealle. Item ſuum eſt verbum ambiguum. Ideo dicens ſuum
non eſſe adicere debet neqꝫ ſibi commune.ff.de ver.ſigni.l.pupillus in fi
ne ꝛc.et ſic quod commune eſt meum dici poteſt vt.l.ſerui electionem.§
adeo.ff.delega.i.

TAbellarius ſiue tabellio. Eſt publica perſona ſacramēto
aſtricta in ciuitate vt rationes et acta in formam publi-
cam redigat a principe ad hoc officiū deputatus et con
firmatus. Vel ſic eſt perſona publica habens officium
ſcribendi īſtrumenta ſuper contractibus vel aliis rebuſ
ad faciendum fidem ſuper eiſdem. Et tabellionatus of
ficium per beneficii ſubtractionem appellatione poſtpoſita interdici debet